

I.

Inscriptionibus Boeoticis, quas in primo Corporis Inscriptionum Graecarum volumine publicandas curavit Boeckhius, praemissa est commentatio de magistratibus, in qua princeps ille philologorum nisus titulorum praesidio de foedere Boeotico, de singulis civitatibus, de sacerdotibus, de proxeniis tanta sagacitate tamque eximia doctrina disseruit, ut omnes, qui post eum his rebus tractandis operam navarent, eius potissimum auctoritate sibi nitendum putarent. At uberius fluxerunt, ex quo Boeckhii Corpus Inscr. Gr. in lucem prodiit, titulorum Boeoticorum quasi fontes, ac multa in lucem protracta videmus, quae iis, quae ad id tempus obscuritate premebantur, lumen attulerunt; quo factum est, ut multa, quae levioribus antea atque incertis argumentis nitebantur, titulis recens repertis confirmarentur, et non pauca, quae incognita latebant, ex tenebris, quibus erant offusa, emergerent. Quae cum ita sint, nescio an non inutile sit, si in eandem rem, quam ante haec X lustra Boeckhius tractavit, denuo inquiramus, ita ut omnibus titulis, qui ad nostram aetatem pervenerunt, cum iis, quos Boeckhius collegit, quorum non pauci vitiis inquinati novis apographis ad integritatem sunt revocati, tum iis, qui intra hos quinquaginta annos virorum doctorum studio et industria reperti sunt, collatis atque examinatis enarremus, quae inde doceamur de Boeotorum institutis et publicis et sacris.

Eo minus autem veremur, ne non nostro iure titulorum auctoritate nisi rebus Boeoticis indagandis operam demus, quod nemo intellegens nescit lapides plurima docere, quae in libris frustra quaesieris. Atque ita quidem hanc commentationem instituendam putavimus, ut disse- reremus primum de foedere Boeotico, deinde de singularum civitatum temperatione, tum de publicis Boeotorum honoribus, postremo de cultu deorum.

Sed priusquam accedamus ad rem propositam, dicendum videtur, quibus in commentatione scribenda adiumentis usi simus. Longe plurimum debemus Caroli Keilii cum diligentiae et curae in colligendis tum sagacitati et doctrinae in interpretandis inscriptionibus Boeoticis. Qui vir doctus cum omnes titulos, qui usque ad annum 1847 a Rossio, E. Curtio, Leakio, Ulrichsio, Stephanio aliis erant editi, uno volumine comprehendisset commentarioque instruxisset (Sylloge inscriptionum Boeoticarum 1847), anno 1864 rem denuo aggressus additamenta ad syllogen publicavit (zur Sylloge inscr. Boeot. Supplem. d. Jahrb. für class. Phil. IV.), quo in libello et titulos recens repertos collegit et eorum, quos antea edidisset, non parvum numerum novis apographis collatis emendavit. Praeter hunc, qui studia sua collocaverunt in titulis Boeoticis indagandis atque illustrandis hos habemus, quos enumeremus: C. S. Pittakis (*Ἐφημερίς ἀρχαιολογική*), A. R. Rangabé (Antiquités helléniques I. et II.), Ph. Lebas (voyage archéologique en Grèce et en Asie Mineure. 1835 sqq. II. Inscriptions grecques et latines recueillies en Grèce et en Asie Mineure.), L. Preller über Oropus und das Amphiaraeion (Ber. d. Kgl. S. Ges. d. Wissensch. IV. p. 140—188), idem: üb. Inschriften aus Chaeronea (ibid. VI, 195—208), St. A. Cumanudes (*Ἀρχαιολογική ἐφημερίς* 1862 sqq. *Ἀθήναιον* I—VI, 1872—77.), G. Henzen (annali dell' inst. di corrisp. archeol. 1866 Iserizione di Cheronea p. 139—149.), P. Decharme, recueil d'inscriptions inédites de Béotie (extrait des Archives des miss. scient. et litt. IV.), U. v. Wilamowitz-Moellendorff, Abrechnung eines boeot. Hipparchen (Hermes VIII. p. 431—441), G. Kaibel, tituli Phocici et Boeotici inediti (ibid. p. 417—429), idem: epigrammata Graeca ex lapidibus collecta 1878.

C. Robert, Proxeniedecrete aus Tanagra (Hermes XI. p. 97—103), P. Girard, inscriptions de Béotie (Bulletin de correspondance hellénique I, 1877. 208—11.), idem: inscriptions d'Hyettos et d'Acraiphia (ibid. II. 492—508.), G. H. Lolling, ptoische Inschrift (Mittheil. d. deutschen archaeol. Institutes in Athen III, 1878. p. 83—94), idem: boeot. Schauspielerinschriften (ibid. p. 135—143.). Ne longus sim, suo loco siquid aliunde petivi commemorabo.

De foedere Boeotico.

Foederis Boeotici qualis fuerit antiquioribus temporibus condicio, cum titulis nihil quidquam doceamur — ad unum enim omnes, in quibus foederis mentionem factam videmus, post annum a. Chr. n. 316, quo anno Thebae a Cassandro restitutae sunt, exaratas esse constat — non nostrum videtur hac in commentatione disserere; immo, quidquid dicturi sumus de Boeotorum communi ad posteriorem illam aetatem pertinet. Praepositum erat rebus foederis administrandis collegium septem¹⁾ boeotarcharum, cui archon eponymus praesidebat. Eum modo ex hac modo ex illa earum, quae foederis essent participes, urbium electum esse patet ex titulis illius aetatis, in quibus et Thebanus (C. I. 1593) et Thespiensis (Keil. S. I. B. II, p. 3 et X, p. 69) et Coronensis (Lolling. I. I. p. 87) archon foederis comparet; boeotarchae a singulis mittebantur civitatibus, cum vero plus septem urbes, id quod infra demonstrabitur, foederi essent addictae, ita videtur esse institutum, „ut binae vel ternae minores civitates singulos mitterent boeotarchas per vices, et coniunctim uno gauderent suffragio“ (Boeckh. C. I. p. 728. a.). Neque abhorruit ab usu, ut eiusdem urbis et archon esset et boeotarches, Thebanos quidem et Thespienses utrumque uno anno magistratum stitisse discimus ex duobus titulis Orchomeni (C. I. 1593) et Acraephae (Keil. S. I. B. X. p. 69) repertis. Illis magistratibus additus erat scriba (C. I. 1593. Keil. XXXI, v. 51. p. 118). Cum eodem concilio saepius coniunctos videmus *μαριτυόμενον* i. e. theorum, qui a concilio iuebatur oracula petere et *θεοπρόπον* oraculorum interpretem ab eodem communi constitutum. Boeckhii si recte percepi viri docti verba (C. I. 1593. *ὁ θεοπρόπων* interpres ut videtur oraculorum ab Orchomeniis constitutus, unde est Orchomenius) *θεοπρόπον* foederi subiunctum fuisse negat, quae sententia infirmari mihi videtur inscriptione ad Plataeas reperta (Rang. n. 1217. Keil. z. S. p. 570), ubi Thespiarum civem Diniam (idem C. I. 1593 theori vices implet) collegio boeotarcharum ut *θεοπρόπον* adiunctum videmus. Populi Boeotorum quatenus patuerit potestas neque ex titulis perspicuum est neque ex scriptorum libris certi quidquam colligere licet. Omissis igitur eis, quae viri docti hac de re conicienda putarunt, id unum proferendum videtur, quod elucet ex inscriptione Thebana (C. I. 1565), certas quasdam res velut proxenias, in contione agi solitas, populi auctoritate esse confirmatas, siquidem illic in proxeniae foederis decreto scriptum legimus: *ἔδοξε τῷ δήμῳ*. C. I. 1570, ubi est *δεδοχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ* non foederis sed Oropiorum esse cur putem infra accuratius dicam (p. 10). Foedus Boeoticum cum a Romanis a. 146²⁾ dissolutum esset, paullo post, teste Pausania (VII, 16, 9. 10), restitutum est. Et vero temporibus imperatoris Gai (Caligulae) Boeoti participes esse dicuntur *τοῦ κοινοῦ τῶν Ἑλλήνων* s. *τῶν Ἀχαιῶν καὶ Πανελλήνων*, cuius praeter eos socii erant Achaei, Locri, Euboei, Phocenses (Keil.

1) De numero boeotarcharum infra p. 7 accuratius erit disputandum.

2) Non, ut ex Polybii verbis (27, 2, 7.) apparere videtur, anno 171. cf. Mommsen R. G. I⁶ p. 760.

XXXI, v. 1 sq. et 22 sq. p. 116 sq.)¹⁾. Cum reliquae civitates Graecae legatos mitterent ad imperatorem, Epaminondas civis Aeraephiensis „ἐπὲρ τοῦ ἔθρουσ Βοιωτῶν“ legationis onus gratis suscipit; quem ita bene de Boeotia meritum τὸ κοινὸν Βοιωτῶν (l. l. v. 51. 70. 74., τὸ κοινὸν Παμβοιωτῶν συνέδριον C. I. 1625 v. 29 sq.) honoribus ornat. Perduravisse foederis Boeotici certe speciem quandam ad Antoninorum aetatem elucet ex inscriptione illius aetatis Chaeronensi (Henzen. ann. dell' inst. 1866. p. 139—49. Decharm. l. l. n. 16.), qua civem eius urbis, quem eundem curatorem (λογιστήν) Romanum fuisse patet, boeotarchae munere ter functum esse videmus. Jam accedimus ad eas civitates, quas foederis Boeotici participes fuisse ex titulis apparet, enumerandas: *Orchomenus*, *Coronea*, *Thespieae*, *Thebae*, *Tanagra*, *Platacae*, quae omnibus iis titulis integris, quibus magistratus foederis additis civitatibus comparent, vel archontem vel boeotarcham vel scribam ad concilium misisse perhibentur; huc accedunt urbes, quarum foederis magistratus in uno et altero titulo occurrunt: *Anthedon* (C. I. 1593. Keil. S. I. B. X. p. 69. Girard. Bull. de corr. hell. I, 208), *Oropus* (C. I. 1593; de cuius urbis rebus cf. Prellerum B. d. S. G. d. W. IV. p. 170 sqq.), *Haliartus* (Lolling. l. l. p. 87.), *Lebadea* (ibid.), *Hyettus* (Rang. n. 1217 cf. Keil z. S. p. 573 Athen. I, 490—95. Bull. de corr. hell. II, 493 sqq.), *Aeraephia* (Bull. de corr. hell. I, 210.), *Chorsia*²⁾, cuius urbis catalogo militum archontem foederis praescriptum videmus (Athen. IV, 215), *Copae*, quam liberam fuisse foederis urbem Boeckhius suo iure inde colligit, quod „suam habet militiam et militares magistratus“ (C. I. 1574. cf. p. 728. a.), *Thisbe*, cuius civitatis boeotarches commemoratur (ib. 1626.), *Chaeronea*, cuius boeotarcham ex Antoninorum aetate supra laudavimus. Videmus igitur, id quod Boeckhius coniecturis acutis nisus suspicatus erat, Haliartum, Lebadeam, Aeraephiam, Chaeroneam fuisse participes foederis titulorum auctoritate confirmari. Hyettum et Chorsiam foederatis civitatibus adnumerandas esse nunc primum titulis exploratum habemus.

Quoniam universe, quae dicenda videbantur, de foedere exposuimus, nunc de foederis magistratibus, quos in antecedentibus obiter attigimus, accuratius est disserendum. Ac primum quidem dicendum videtur de archonte, summo foederis magistratu, quem non „semper Thebanum“ fuisse, id quod Boeckhius opinabatur collato titulo Orchomenio (C. I. 1593), primus docuit Keilius (S. I. B. p. 7), cuius viri sententiam confirmari titulis supra allatis vidimus. Neque mirum, quod ita est factum. Licet enim Thebani ea aetate, qua principatum tenebant, nisi suos cives nullos ad eum magistratum admiserint, tamen urbs ab Alexandro diruta, „nunquam posthac vires resumpsit etsi a Cassandro restituta“ (Schoem. ius publ. Gr. p. 408. Tittmann gr. Staatsvf. p. 704). Quatenus archontis patuerit auctoritas aut quibus muneribus illi fuerit fungendum, neque inscriptionibus docemur, quippe ex quibus praeterquam quod inde nomen eum anno dedisse videmus nihil eluceat, neque aliunde petere licet, cum ne unus quidem scriptor eius magistratus mentionem fecerit. Quamquam autem fere in unum annum creari solebant archontes, tamen interdum factum videtur esse, ut idem vir identidem eo magistratu ornaretur — id quod in aliis foederis magistratibus, qui annui erant, accidisse Pelopidae exemplo discimus (Plut. Pelop. 15. Diod. Sic. 15, 81.) — Illud ut nobis persuadeamus adducimur militum

1) cf. Hertzberg d. Gesch. Grchlds. unter d. Herrsch. d. R. I. p. 510. not. 72.

2) Duplici forma et *Κοροιαί* (*Κοροιά*), quae est apud Diod. Sic. XVI, 58. Dem. de falsa leg. 385. cf. Harpocrat. s. v. et *Χοροιαί* s. *Χοροιά* hanc urbem scribi esse solitam ex hoc titulo apparet. Idem statuendum esse de Locridis urbe testis est Steph. Byz., qui pro *Κόροια*, quam formam a Pausania (IX, 25. 4) scriptam videmus, scribit *Χοροια* (Bursian, Geogr. v. Griech. I. p. 193 not. 1. et p. 243 not. 1.)

catalogis Hyetti nuper repertis (Girard. Bull. de corr. hell. II, 493), quorum in binis eundem communis concilii archontem offendimus, quos non eidem anno tribui posse inde efficitur, quod ibidem alii comparent urbis magistratus. n. 1. *Φίλωνος ἄρχοντος Βοιωτῶν, ἐπὶ πόλιος δὲ Θρασουλίου, πολεμοσχόντων Δαμοξένου Προππίδου, Καλονίκου Κλισθελίου, Πολιουχάρου Δαμοχαρίδου, γραμματῶν Προππίδου Δαμοξένου, τῶ ἀπεργράσαντο ἐμ πελοπόρας.* n. 3. *Φίλωνος ἄ. Β. ἐ. π. δ. Εὐμελίου, π. Φαναξίδου Λιωνίουσοδώρου, Δαμαγάρου Μρασίππου, Ἰσμενίου Ἰσμενίου, γρ. Πυθοδώρου Ἐρμαίωνδου, τ. ἀπεργράσαντο ἐ. π.* n. 5. *Δαματρίω ἄ. Β. ἐ. π. δ. Προππίδου π. Δάμωνος... ὠνδου Κάλλωνος Κάλλωνος...)* αὐ Καμισίωνος γρ. Δαμαγάρου... n. 6. *Δαματρίω ἄ. Β. ἐ. π. δ. Νικασίωνος π. Πουθογένειος Δαμονίου, Φίλοστράτου Τελεσίππου, Τιμασίονος Τιμασιδίου, γρ. Καμισίου Πολιουμειλίου τ. ἄ. ἐ. π.* Concilii archontis nomen praefixum esse non modo decretis ipsius foederis, verum etiam singularum civitatum supra vidimus ex titulo Chorsiensis (p. 3). Ut hac inscriptione sic reliquis civitatum singularum, ubi nomen archontis foederis praescriptum est (exceptis Oropiorum titulis, qui quoad differant a reliquarum urbium infra dicemus), continentur catalogi conscriptorum.

In designandis archontibus Boeoti ea scribendi ratione uti solebant, ut aut nihil ponerent nisi archontis nomen (ut factum videmus in proxeniae decreto C. I. 1565) aut adderent et patris et urbis, cuius civis erat, nomen (ib. 1593 *ἄρχοντος Σαμίου Ἰσμενικέται*)¹⁾ *Θειβίω*. Keil. S. I. B. X. p. 69: *ἄρχοντος Βοιωτῶν Φιλόκομου Ἀ(ν)τι(ε)νέμου Θεσπιέ(ι)ος*)²⁾ Lolling. I. I.: *Εὐμελίου ἄρχοντος Ἐπικουδέου Κορωνέως*). In singularum civitatum titulis archontem foederis praescriptum vides urbis archonti, neque aliam scribendi formam reperies nisi hanc: *τοῦ δαίνα ἄρχοντος τῆς Βοιωτῶν* (s. *τοῖς Βοιωτοῖς*) *ἐπὶ πόλιος δὲ τοῦ δαίνα* (*ἐπὶ δὲ πόλιος* Athen. IV, 215), aut civitate diserte indicata velut C. I. 1578: *Κτεισίου ἄρχοντος Βοιωτῶν, Ἐρχομενίος δὲ Καριάχου* cf. Ussing. inser. ined. n. 52 (Lebas. n. 624) Keil. S. I. B. II. p. 3. C. I. 1575.

Oropiorum titulos, in quibus archon foederis comparet, a reliquis differre diximus, atque primum proxeniis (Preller. Ber. d. S. G. d. W. IV. n. 5 et 6), et decreto, quod ad Amphiaraium pertinet, eum praescriptum videmus, cum reliquae urbes ex eo tempus non designarent nisi in catalogis militum, deinde singularem in iis offendimus scribendi rationem: *ἄρχοντος ἐν ζωνῆ Βοιωτῶν* (C. I. 1570. a. Preller. I. I. n. 5 et 6), postremo in duobus eiusdem urbis titulis (C. I. 1570. a. Preller. I. I. n. 6) post foederis archontis nomen archon urbis desideratur.

E re videtur esse apponere indicem, quamvis imperfectum, Boeoticorum archontum, qui in inscriptionibus comparent, quorum numerus haud paucis auctus est, ex quo Boeckhii Corpus in lucem prodiit; cui cum quattuor tantum archontum nomina (*Σαμίας* C. I. 1593. *Κτεισίας* 1573. *Χαροπίος* 1575. *Στράτων* 1570) innotuissent, nobis indicem 25 nominibus locupletatum proferre licet. Quo in numero tres sunt *Ἀριστίων*, *Νικόλαος*, *Ἀγχεσίππος*,³⁾ quorum aetas paulo

1) Ita legendum esse, non *Ἰσμενικέται* quod proposuit Boeckhii, demonstrat Lebasii apographum I. I. n. 616.

2) Lebas. n. 583: *Α. . . Π. . . ΠΩΘΕΣΠΙΕ. . .*

3) Athen. III. p. 479 sq. ed. Cumanudes, *τῶδε χρεῖματα συντεθέντα ἐν τῶν πόλεμον | (ὅν) ἐπολέμιον? Βοιωτοὶ πε. | (π)οτιῶς ἀσπίοντας τὸ ἱερόν τῶ Ἀπόλλωνος τῶ | (Π)οιθίω.*

Ἀριστίωνος ἄρχοντος Μινζῆροι. | προσιγίης Χάρου Δάδωνος: Ἀριστο. | Ἀνακτοριέης τριάκοντα μῆας: προ(σ)γίης. | Φόρμω: Ἄρμος: Τίρεος— | Βυζάντιοι: χρονίω Λαμνακανῶ σ(α)τείρας. | ὀρθόκοντα πέπταρας: ἀργηρίω Ἀ(ν)τι(ε)νέμου | χμάς δεκάξ: σύντεροι Βυζαντίων (ἐκόμιξαν) | τὸ χρονίον Κερκίνος Εἰροτίω ΑΓ. | (Α)γλοπιτῶ, Λιωνίω Εἰραίωνος— | Ἀθανάδορος: Λιωνίω: Τενε/. | πρόξενος: Βοιωτῶν (?) εἰδίας: Αι. | Νεκολλάω ἄρχοντος Μινζῆροι. | ἄλλας τριάκοντα μῆας ΕΓ. | προσιγίης Μινζῆρων Θιο/. | Ἀλεξάνδρου Λιων

accuratius definiri potest; cum ex argumento tituli, qui quin ad bellum Phocense quod dicitur sacrum pertineat, dubitari nequit, appareat, eos intra annos a. Chr. n. 355 et 346 foederi Boeotorum praefuisse. Reliquorum aetatem definire non licet nisi quod, quo fere saeculo fuerint, viri docti probaverunt. Assignandi sunt eidem aetati *Φιλόχομος* Thespiensis (Keil. S. I. B. II, p. 3 et X, p. 69) et *Εὐμείλος* Coronensis (Lolling. l. l. p. 87), idem enim *Ὀνύμαστος Νικολαῖος* Thespiensis theorus in utroque titulo comparet. Hos intra annos a. Chr. 316 et 240—200 fuisse veri non dissimile est (cf. Lollingium, qui l. l. de horum titulorum aetate scripsit). *Σώστροτος* (Athen. IV, 215) et *Πρωτόμαχος* (Ussing. inscr. ined. n. 52) propter dialectum Boeoticam haud scio an ante ann. 200 fuisse censendi sint. Tertio saeculo tribuendum putat *Δουσίμασ(τον?)* Foucartius (Bull. de corr. hell. I, 209). Postremo sunt enumerandi archontes, quos Hyetti catalogis peltastarum praescriptos videmus. De aetate titulorum illorum Cumanudes haec habet verba (Athen. I, p. 496 sq.): „*Σχῆμα γραμματίων ἔχουσι πολλὰ τὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων, τινὰ δὲ ὡς φαίνεται καὶ παλαιότερον ... Ῥωμαϊκούς δὲ χρόνους ἔχοντες ἐννοοῦμεν μᾶλλον τοὺς πρὸ Χριστοῦ. Εἰς τοῦτο δὲ κλῖνομεν, διότι οὐδὲν ἔχρος Ῥωμαϊκῶν ὀνομάτων κυρίων βλέπομεν*“ κτλ., saeculo igitur secundo vel primo a. Chr. n. sunt assignandi. Archontes hi sunt: *Ἀγαθαρχίδας, Ἀπολλόδοτος, Ἀρίστον, Εὐμαρίδας, Ποτιδάριος, Καμισίας, Καμισότιμος, Κτεσίας, Νικίας, Θιότιμος, Φιλόξενος* (Athen. I, 490—94.); *Φίλων, Ἰππαρχος, Δαμάτριος, Εὐκλίδας, Ἀριστόμαχος, Διονυσίος* (Bull. de corr. hell. II, 493 sq.).

Atque de foederis archonte hactenus; sequitur ut disseramus de boeotarchis¹⁾, quorum concilium lapidibus septem incisum videmus, ex quibus tres tantum integros aetatem nostram tulisse dolemus. Unum ex his apponendum curamus atque, etsi plenior est inscriptio Corporis Inscr. Gr. 1593, tamen eligendum putavimus eum, quem Lolling. edidit in Mittheilg. d. deutschen arch. Inst. in Athen III, p. 87; qui libellus vereor ne paucorum nostratium in manibus sit.

*Εὐμείλω ἀρχοντος Ἐπιχουδέιω Κορωνέως
 Τοῖ Ἀπόλλωνι τὸν τρίποδα ἀνέδειξαν Βοιωτοὶ μαρτυροῦ-
 αμένω τῷ θεῷ καὶ ἀποδότος τὰν ἀγαθὰν μαρτυρίαν,
 Βοιωτοῖς ἀφεδριατενόντων Εὐνομιοδῶρω Πυθουρίω Ἀλι-
 5 αργίω Φιλέπῳ Ἀριστοκρατέιω Θεωπειί(ο)ς Μοιρίχῳ Εὐβόρῳ Πλα-
 αιδί(ο)ς Τριάκῳ Ἀντιδορίῳ Θειβίῳ Τερψίῳ Φορυσκίῳ Ἐρχομενίῳ
 Μ...ίῳ Θεδορίῳ Λεβαδηίῳ, Ἀμεινοζέϊῳ Ἀμεινίῳ Ταν-
 αργίῳ Ὀν(ν)μάστῳ Νικολαῖῳ Θεωπειίῳ μάντιος.*

Similia Boeotorum decreta continentur titulis his: Keil. S. I. B. X. p. 69: eidem deo tripodem, ut recte conicit editor, devovent; C. I. 1593: Gratius Orchomeniis tripodem dedicant; Bull. de corr. hell. I, 208: eandem ut videtur rem Jovi liberatori, qui Plataeis colebatur, sacram esse volunt; notandum est, quod in hac inscriptione *ἀφεδριατενόντων* genitivum iunctum vides cum nominativis nominum boeotarcharum velut *Δωρόθεος Ἀριστέω Πλατηνέως, Ε... Ἰσμηρίῳ Θειβίῳ*. Eidem decretorum generi adnumerandum esse titulum, quem prope

*Πόλιν... | Ἀγχεισινίῳ ἀρχοντος Βουζάντιοι... | ορθῶ ἄλλως πεντακατίως στατήρα(ς, χρυ-) | ο)ῶς Λαμ-
 ψακανῶς ἐν τὸν πόλεμον τὸν ἐπὶ τῷ | ἱερῷ τῷ ἐν Βεῖφοῖς ἐπολέμιον Βοιωτ(... | σύνεδροι ΕΙΝΙ? ξαν Σῶσις
 Καρατίχῳ | (Ἡ)αριμένιος Ἡγέρμων. Recensus est pecuniarum, quibus Boeoti illo in bello adiuti sunt.*

1) De boeotarchis scripserunt C. O. Müller. Orchomenos, 397² sq. Klütz de foedere Boeotico p. 78 sqq. Boeckh. C. I. Gr. p. 729, alii.

eandem urbem repertum edidit Rangabeus n. 1217, primus vidit, qua fuit sagacitate, Keilius z. S. p. 571. Confirmatur viri docti sententia paucis eisque levioribus mutandis apographo huius inscriptionis nuper a Girardo (Bull. de corr. hell. I, 211) edito; haec sunt verba fragmenti:

Ἀντι?) δότω Πυρράλω Θεισπειώ(ς)
 Σαμίαο Ἰσμενικέτω Θεισπείω
 ... Ἀριστίωνος Ἐρχομενίω
 ... Ἀριστομάχω Ἰεπτιώ
 θ(ιοπ)ροπίοντος Δανάω Ἐροσίωτος
 ... Ἀντιγενείδω γραμματείδουτος

Accedit fragmentum eiusmodi tituli (Bull. de corr. hell. I, 210), ex quo nisi Acraephienses et Orchomenios boeotarchas stitisse nihil elucet. — Idem concilium adscriptum vides duobus proxeniarum decretis foederis Boeotici C. I. 1565: Θεός τύχα(ν) .. οτέ(λ) ιος ἄρχοντος ἔδοξε | τῷ δάμω πρόξενον | εἶμεν Βοιωτῶν καὶ εἰς | ργέταν Νόβαν Ἀξι | ούβω Καρχαδόνιον καὶ εἰμέν (Ἐ)οι γὰς καὶ (Ἐ)οικία | ς ἔπασιν καὶ ἀτέλιαν | καὶ ἀσούλιαν καὶ κα(γγ)ᾶ(ν) | καὶ κατ(θ)άλα(τ)αν καὶ πο | λέμω καὶ (θ)ρά(να)ς ἰώσας. | (Β)οιωταρχίον(τ)ων Τιμομ... | Αἰώνιο, .αίωτος, Πε | — — οτος, Ἰππίδος, (Ἐ)ύμα- ρίδαο, | Π(ασί)ωτος. et Lolling. l. I. p. 93, qui titulus valde mutilatus est; ita autem differunt hi tituli ab antecedentibus, ut neque patris neque urbis nomen additum sit. His adiciendi sunt ii tituli, in quibus singuli exhibentur boeotarchae: 1. inscriptionis Lebadeensis, quam edidit Rang. n. 1311; eius initium hoc est: Β)οιωταρχίοντος Ἀριστοδίκω Θυναρχίδαο, quem eum esse boeotarcham, qui a Lebadeensibus ad commune concilium missus esset, recte perspexit editor. 2. boeotarches M. Οὐλίω; Νεικίας comparet in titulo Thisbensi; eius posteri fratri suo, qui eodem, quo proavus utitur nomine, statuam ponunt. (C. I. 1626. ex Lebasii apographo n. 376 legendum est ΜΟΥΛΠΗΟΥΝΕΙΚΙΟΥΒΟΙΩΝ ΤΑΡΧΟΥ ΑΠΟΓΟΝΟΙ non ut apud Boeckh. est ΑΠΟΓΟΝΟΙ cf. Keil. S. I. B. p. 146). 3. Cn. Curius Dexippus Chaeronensis aetate Antoninorum boeotarchae munere functus esse perhibetur titulo eius urbis (Henzen. l. I. Decharm. l. I. n. 16). De Proclo Megarensi (C. I. 1058) et M. Ulpio Damasippo Phocensi (C. I. 1738) boeotarchis cum nihil novi addere liceat, ablegamus lectores ad ea, quae attulit Boeckh. C. I. p. 728. b. Ex his titulis primum patet non eodem semper nomine magistratum designatum esse; et β)οιωταρχίοντες (βοιωτάρχης Decharm. l. I. n. 16) appellantur et ἀφειδρατεύοντες¹⁾, quos non diversos fuisse a boeotarchis primum docuit Boeckh. C. I. p. 776. b. Cum ex libris scriptorum cognoscamus boeotarchas singularum civitatum exercitiis praefuisse atque, qui summam imperii obtineret, ex iis ipsis electum esse, tituli demonstrant iisdem in pace varia negotia fuisse tractanda, quae et ad rempublicam administrandam et ad res sacras curandas spectarent. Quod confirmatur et iis, quos supra attulimus, titulis et inscriptione Lebadeensi, quam edidit Cumanudes (Athen. IV, 369 sqq.), ubi in pacto, quod convenit inter ναοποιούς templi Jovis Regis et ἐργώρην, statutum

1) Eidem magistratui hic illic aliud nomen esse inditum ex scriptorum libris docemur; ut omitteremus, boeotarchas ἄρχοντας appellari a Plutarcho, quod nomen ad omnes magistratus designandos usurpari soleat, eos „στρατηγούς“ nuncupatos saepius offendimus, velut apud Plut. reg. et imp. apophthegm. p. 194. B. (Eram. 23.) ἐπεὶ δὲ — ἔφηνγε θανάτου δίλην μετὰ τῶν ονοματῶν, ὡς ἐπιβαλὼν τῇ Βοιωταρχίᾳ παρὰ τὸν νόμον τίσεσθαι μῆνας τοὺς μὲν οὐνάρχοντας ἐκλίενεν εἰς ἑαυτὸν ἀνατίθειν τὴν αἰτίαν Diod. Sic. XV, 52. Plut. Pel. 29. 31. 34. haud scio an inde colligere liceat, etiam in titulis στρατηγούς qui compareant, pro boeotarchis esse habendos. Keil S. I. B. No. XXVIII. XXX. p. 114 sq. zur Syll. p. 605.

vides v. 155 sqq. *ἐὰν δὲ μὴ χρ(ῆται)* [sc. *ἐργώσης*] (*μὴ*)*τω Σιωπιδί ἢ ἑλαίῳ καθαρῷ, ζημιωθήσεται ἐπ(ὸ τῶν γαο)ποιῶν καὶ Βοιωταρχῶν.*

Quot boeotarchae rebus foederis gerendis praepositi fuerint si quaerimus, non est dubitandum, quin post restitutas a Cassandro Thebas septem quoque anno sint creati, cum omnes tituli, in quibus integrum collegium notatum est, septenarium numerum praestent; eundem numerum iam sexaginta annis ante boeotarcharum collegio statutum fuisse apparet ex verbis Pausaniae (IX, 13. 6 et 7.) et Diodori Siculi (XV, 53), qui totidem boeotarchas in pugna Leuctrica exercitui Boeotorum praefuisse consentiunt. At dubitamus, num ante ea tempora idem semper fuerit statutus numerus, siquidem aetate belli Peloponnesiaci undecim boeotarchas fuisse testatur Thucydides (IV, 91); neque enim cum Wilamowitz-Moellendorffio nobis faciendum putamus, qui in Hermae vol. VIII. p. 440 verba Thucydidis *τῶν ἄλλων βοιωταρχῶν, οἳ εἰσιν ἕνδεκα, οὗ ξυνεπαινούντων* sic interpretatur: „*Elf Boeotarchen und ein Archon (?)*“ et pro *ἕνδεκα* scribendum censet *ἐπτά*¹⁾; quod ut faciendum putet, movetur numero urbium, quae c. 93 septem enumerantur. Suspiciatur igitur illa in pugna ad septem singularum urbium duces i. e. boeotarchas accessisse archontem (haud dubie foederis), qui summam imperii teneret. At hoc ipsum esse negandum ipsius Thucydidis verba docent, ex quibus apparet ducem Boeotorum illa in pugna ipsum quoque e boeotarcharum numero fuisse: „*τῶν ἄλλων βοιωταρχῶν, οἳ εἰσιν ἕνδεκα, οὗ ξυνεπαινούντων μάχεσθαι — Παγώνδας ὁ Ατολάδου βοιωταρχῶν ἐκ Θηβῶν μετ' Ἀριανθίδου τοῦ Λασιμαχίδου καὶ ἠγεμονίας οὐσης αὐτοῦ...*“ qua ratione haec verba ita explicentur, ut ad boeotarchas archon accessisse putetur, equidem non intellego. Adde, quod ne in Leuctrica quidem pugna archontem sed *boeotarcham* Epaminondam summam imperii obtinuisse elucet ex Diod. Siculi verbis his (XV, 52): *αὐτοὶ δ' Ἐπαμινόνδαν στρατηγὸν ἐλάμενοι, τούτῳ τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἐπέτρεψαν, συμπλαρόντων αὐτῷ Βοιωταρχῶν* *ξξ.* c. 53. *ξξ γὰρ ὄντων Βοιωταρχῶν, τρεῖς μὲν ᾤοντο δεῖν ἀπάγειν τὴν δύναμιν, τρεῖς δὲ μένειν καὶ διαγωνίζεσθαι· ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Ἐπαμινόνδας συνεξαριθμούμενος...* (Paus. IX, 13. 6 et 7). Contra rectissime monet idem vir doctus anno a. Chr. n. 171 duodecim fuisse boeotarchas, id quod aliqui vir doctus coniecit Livio auctore ductus, certe ex iis Livii verbis, quae huc spectent, colligi non posse; ibi enim (42, 43) Boeotarchae — qui exules Thespias concesserant, „*inde — Thebas iam mutatis animis revocati decretum faciunt, ut duodecim, qui privati coetum et concilium habuissent, exilio multarentur*“. Iis, quae de peditatus praefectis disputavit, nisus Wilamowitz-Moellendorffius idem de equitum ducibus statuendum censet, ita ut ad singularum civitatum ductores octavum hipparchum foederis accessisse putet. Quod ut sentiat adducitur titulo Thebano, quem in Hermae vol. VIII, 431—441 publicavit atque commode ita transcribendum curavit.

*Μ)ίκου ἀρχοντος ἀναπολογία*²⁾ *Ἰπλάρχου Πομπίδου*

λήμμα

τὸ παρὰ τῆς πόλεως βοιωτίου 2100

ἄλλο λήμμα· ἔπρον τῶν ἀποπραθέντων

Φάλλεον, ὃν ἐπρίατο Ἐρπώνδης

χαλκοῦ δραχμῶν 8(5)

Φρονίσκον, ὃν ἐπρίατο Εἰναγορίδας

χαλκοῦ δραχμῶν 86

ἄλλο, ὃ ἐπριάμεθα παρὰ Καμισοδώρου . συμμαχικοῦ 110

Κεφ. 2381

1) Sententiam probavit Lollingio. l. l. p. 89.

2) Ita scribendum esse pro *ἀπολογία*, quod v. W.-M. scripsit, testatur Lolling. l. l. p. 90.

	<i>ἐν τούτῳ ἀργυρίου</i>	2210
	<i>καὶ χαλκοῦ</i>	171
<i>ἄλωμα</i>		
<i>Κλέων Πολυξένου . . .</i>	<i>ἀργυρίου συμμαχικοῦ</i>	280
<i>Ἀσχιώντι</i>	<i>ἀργυρίου συμμαχικοῦ</i>	210
<i>Ἐρμιάφ Χαρικλέους . . .</i>	<i>ἀργυρίου συμμαχικοῦ</i>	140
<i>Ἰπποδο(ῶ)ρος Ἀγασίωνος</i>	<i>ἀργυρίου συμμαχικοῦ</i>	175
<i>Φιλλέα</i>	<i>ἀργυρίου συμμαχικοῦ</i>	280
<i>Φρονίσκῳ</i>	<i>ἀργυρίου συμμαχικοῦ</i>	280
<i>Μησιθέῳ</i>	<i>ἀργυρίου συμμαχικοῦ</i>	245
<i>στῆλης Ἀσωποδόρω</i>		7 $\frac{1}{2}$
<i>Ἡρακλεῖδι ἀνάμνησιν τοῦ βοός . . .</i>		5
<i>Κατισοδόρω ἀργυρίου συμμαχικοῦ</i>		
<i>δραχμῶν ἑκατὸν δέκα τιμῆν..χαλκοῦ</i>		137 $\frac{1}{2}$
		1760
	<i>ἐν τούτῳ ἀργυρίου</i>	1(6)10
	<i>καὶ χαλκοῦ</i>	150
<i>λοιπὸν</i>		621
	<i>ἐν τούτῳ ἀργυρίου</i>	600
	<i>καὶ χαλκοῦ</i>	21.

τοῦτο διελάβουσαν οἱ ἱππεῖς.

Licet Pompidas ille non disertis verbis foederis hipparchus appelletur, licet pecunia, quae equitatu est solvenda, „ἐκ τῆς πόλεως“ numeretur, tamen vir doctus equitatum non Thebarum ipsarum, sed totius foederis vult intellegi duabus de causis; primum enim, quamquam non eadem merces omnibus equitum praefectis solvatur, tamen cum neque ulli certi honorum gradus distinguantur neque verisimile sit, ut in unius urbis equitatu tot duces diversi ordinis fuerint, omnes eodem dignitatis gradu fuisse censendum esse. Quos si quis statuat singularum foederis urbium ductores fuisse, facile intellegi, qui fieri potuerit, ut ii pro turmarum, quibus praessent, magnitudine minorem maioremve mercedem acciperent. Alteram causam eam profert v. d., quod septenarius numerus congruat cum boeotarcharum numero; ut igitur ad peditatus septem duces (boeotarchas), sic etiam ad totidem equitum praefectos octavum, hipparchum foederis, qui summae rerum praesset, accessisse. At hoc ipsum cum supra de Boeotorum peditatus ducibus refutaverim, ne de equitum quidem praefectis foederis statuendum puto, ita ut mihi quidem, quod septem enumerantur viri, quibus ab hipparcho pecunia praebetur, non demonstrare videatur de foederis ducibus h. l. esse sermonem. Quod ad alteram, quam priore loco attulit causam, confiteor me non habere, quod opponam sagacitati viri docti, quamquam non nego me non intellegere, qui fieri potuerit, ut universi foederis equitibus quamvis paucis 621 tantum drachmae solverentur; neque verisimile mihi videtur totum equitatum tertiam partem eius pecuniae, quae ducibus solvitur, accepisse. Fateor me invitum haec opposuisse, cum nesciam, quid melius de hac inscriptione proponam, ita ut cogar in medio relinquere, utrum Pompidam Thebarum an foederis hipparchum fuisse statuendum sit, donec similes tituli reperti vel alia praesidia huic rei lumen attulerint.

Scribam concilii tribus titulis commemoratum videmus C. I. 1593 et Rang. n. 1217., ubi una cum reliquis Boeotorum magistratibus comparet, et in epistula (Keil. S. I. B. XXXI. v. 51. p. 118.), quam commune Boeotorum (aetate imperatoris Gai) Acraephiensium civitati mittit, quae incipit hisce verbis: (τὸ κοινὸν Βοιωτῶν καὶ ὁ γραμματεὺς τοῦ συνεδρίου Ζώπυρος (Ἀγα)μήστωρος (cui negotium epistulam scribendi demandatum erat) Ἀρχηγίων ἄρχουσι χαίρειν.

Postremo adnumeramus theorum (μαντεύμενον) C. I. 1593. Keil. S. I. B. X. p. 69. Lolling. l. 1. p. 87. et oraculorum interpretem (θεοπρόπον), quem item foederi assignandum esse supra p. 2. demonstravimus. Eos non ut reliquos foederis magistratus in unum annum esse creatos cum per se sit probabile, tum confirmatur duobus titulis (Keil. S. I. B. X. p. 69, Lolling. l. 1.) non eidem anno tribuendis, ubi idem Onymastus Thespiensis theori munere fungitur.

De singulis Boeotiae civitatibus.

Omnes Boeoticas civitates ita fuisse temperatas, ut gubernarentur et a senatu et a populo, magna inscriptionum copia docet. Ac senatus quidem, de quo primo loco dicemus, variis designabatur nominibus, promiscue enim βουλήν et συνέδριον (σύνεδροι) pro senatu usurpatum videmus. Ea verba ita inter se differre statuit Boeckhius collata inscriptione Acraephiensi (C. I. 1625 v. 41. 71. 85), ut βουλήν comprehenderet etiam archontes, qui distinguerentur a synedris (p. 730. a.). Infirmari mihi videtur haec sententia inscriptionibus, quae post Boeckhii aetatem in lucem sunt protractae. In titulo eadem in urbe reperto (Keil. S. I. B. XXXI. p. 119) haec verba exstant v. 78 sq. (Οἱ Θηβαίων ἄρχοντες καὶ ἡ βουλή καὶ ὁ δήμος Ἀκραειφίων ἄρχουσι) βουλήν, δήμῳ χαίρειν et v. 109 sq. δι' ἃ δὴ δεδογμένον εἶναι (τοῖς) τε ἄρχουσι καὶ τῇ βουλήν καὶ τῷ δήμῳ ..., unde apparet archontes iuxta τὴν βουλήν positos non eo nomine comprehendi. Adde, quod titulus Orchomenius (Keil. S. I. B. IV^b p. 19 sq.) haec habet verba v. 1. Εὐρυφάων Εὐθύμων ἔλεξε, δεδόχθαι τοῖς συνέδροις καὶ (τῷ) δήμῳ, cf. v. 14; eadem verba obveniunt in duobus decretis Acraephiensium Bull. de corr. hell. II. p. 508, δεδόχθη τῶν συνέδρων καὶ τῷ δήμῳ... et Keil. S. I. B. XXXIII. p. 132, δεδογμένον εἶναι τοῖς τε συνέδροις (καὶ) τῷ δήμῳ... quibus in titulis synedros non distingui ab archontibus, immo eo vocabulo ἄρχοντας et ipsos comprehendi nemo non videt.

Ut ex compluribus titulis Tanagraeis apparet, eodem modo, quo apud Athenienses comitia ita instituebantur, ut civis quidam populum in suffragium vocaret (ἐπεψήφισε, ἐπεψάφιδδε. C. I. 1562. 1563. Athen. III, 475. IV, 210 sq. 291—93. Hermes XI. p. 97 sqq.), quod fueritne usitatum in aliis civitatibus, quamquam verisimile est, tamen nulla confirmatur inscriptione; in reliquis enim is solus commemoratur, qui sententiam dicebat, id quod apud Boeotos designatur aoristo „ἔλεξε“ (Tanagrae in titulis supra laudatis, Orchomeni C. I. 1568. Lebas. n. 35¹); Thespiis Keil. S. I. B. I., idem z. S. p. 537. Chorsiae Athen. IV, 215., addenda sunt decreta Aegostheniensium Boeoticis adnumeranda cf. Boeckh. Berlin. Monatsb. 1857. p. 485. Foucart. ad

1) „ἔλεξε“ aoristum non imperfectum „ἔλεγε“, quod praebuit M. H. E. Meierus „die Privatschiedsrichter u. d. öffentl. Diätet. Athens. p. 48. rep. Keil. S. I. B. IV^b. hac quoque in inscriptione scribendum esse Lebasii (n. 35) et Rangabeii (n. 703) apographis discimus.

Lebas. n. 1. 2. 3., ubi eadem forma occurrit). Atticorum „εἶπε“ praeter unum Lebadeensem (Athen. IV, 376) soli Oropiorum tituli (C. I. 1566. 1570. a. Preller. l. l. IV. n. 5. 6. 7. 8. 9. 11) habent. Nonnunquam factum videtur esse, ut plures de eadem re rogationem proponerent, id quod apparere videtur ex Keilli S. I. B. n. XXXI. v. 80, ubi exstant verba Ἐπει(δῆ) Σίμων καὶ Πολυκλείδης (ἔλεξαν), neque enim dubium putarim, quin recte Ulrichsius, qui primus edidit hunc titulum in „Reisen u. Forschungen in Griechenland“ I. p. 250 sqq., eiusmodi verbum suppleverit, nisi quod pro εἶπον, quod vir doctus proponit, collatis reliquis Boeotorum titulis ἔλεξαν substituendum puto. Forma plenior occurrit in decreto Lebadeensium (Athen. IV, 376), ubi exstant verba: Ἀθανίας Δημανέτου εἶπε πρὸς τε τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον τὸ ψήφισμα, ὃ γράσει ἐπειδὴ κ. τ. λ.; ex his verbis colligere posse mihi videor apud Lebadeenses sicut Athenis moris fuisse rogationes litteris consignare, priusquam ad senatum populumque ferrentur; idem confirmatur verbis tituli Oropii (C. I. 1570. b.) his: κατὰ τὸ ψήφισμα, ὃ ἔγραψε Πύργης.

Usu venisse apud Boeotos, ut certae quaedam rogationes non ratae fierent, nisi antea in contione essent propositae, compluribus docemur titulis. Talia προβουλευματα commemorata vides 1. in Oropiorum inscriptione (C. I. 1570. a.), ubi haec verba usurpantur: προβεβουλευμένον αὐτῷ εἶναι πρὸς τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον. 2. in Thespiensium proxeniae decreto (Lebas. n. 497. Rang. n. 705. Keil. z. S. p. 537.), in quo scriptum legimus (πρ(ο)βε(β)ουλευμένον) εἶμεν α(ὐτῷ) ποττῶν δᾶμον. 3. in titulis Aegosthemiensium, ubi simplicior occurrit ratio dicendi: προβεβουλευμένον εἶμεν αὐτῷ (Lebas. n. 1. et 2. Boeckh. l. l.).

Quibus de προβουλεύματα priusquam dicamus, disserendum videtur de Oropiorum, quem primo loco memoravimus, titulo. Neque enim cum Boeckhio mihi faciendum puto, qui hoc decretum foederi Boeotorum assignandum censuit¹⁾; quod ut faceret ea potissimum causa ductus videtur v. d., quod solus foederis, non ullius civitatis, praefixus est decreto archon. „Nihil quidquam“, inquit, „in titulo de Oropo dictum est.“ At certe eum, qui sententiam dixit, civem Oropium fuisse verisimillimum est; idem enim nomen Πύργης, quod nusquam praeterea occurrit, in titulo Oropio comparet (Preller. n. 7). Maxime autem moveor, ut hunc titulum pro Oropio habeam, alio eiusdem urbis titulo, qui, cum idem exhibeatur foederis archon Στράτων atque idem Amphiarai sacerdos Εὐκράτης, eidem anno tribuendus est (Preller. l. l. n. 6). In quo incisum est proxeniae decretum, quod quin ad ipsam Oropiorum civitatem non ad foedus Boeoticum pertineat, dubitari nequit; ne in hoc quidem decreto archon urbis notatus est, immo vero annus non designatur nisi ex archonte foederis et sacerdote Amphiarai. Adde, quod ipsa scribendi ratio Oropiorum decretum sapit; primum enim ad archontem foederis designandum non ut in reliquis Boeotorum titulis verba usurpantur: ἄρχοντας τοῖς Βοιωτοῖς (cf. p. 4) sed ἄρχοντας ἐν κοινῷ Βοιωτῶν, deinde pro „ἔλεξε“ — forma Boeotis usitata — Oropiorum „εἶπε“ scriptum vides, postremo „δεδοχθῆαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ“ verba exarata sunt, quam et ipsam dicendi rationem Oropiis solis usitatam fuisse videbimus pag. sq. Quae cum ita sint, non iniuria nobis colligere videmur decretum illud Oropiis, non foederi Boeotorum esse assignandum, ita ut illis temporibus eam civitatem res Amphiaraii curasse statuendum esse putemus. Quae si recte disputavimus, ne προβουλευματα

1) Assentitur Keilius S. I. B. p. 34. — Prellerus Oropiorum quidem senatum populumque decernentem facit, sed ita ut decretum confirmetur a foedere Boeotico, id quod ex tituli certe verbis non patet (l. l. p. 186.) Schoemann Ius publ. Gr. p. 408, 38. inscriptionem solorum Oropiorum esse contendit nullis causis allatis.

quidem, cuius in hac inscriptione mentio fit, in communibus Boeotorum comitiis sed in Oropiis institutum esse patet. Neque verba Diogenis Laert. II, 142: *διέτριβε Μενέδημος ἐν Ωρωπῶ ἐν τῷ τοῦ Ἀμφιάρεω ἱερῷ, ἐνθα χρουσῶν ποτηρίων ἀποκομμένων, καθά φησιν Ἐρμιππος, δόγματι κοινῷ τῶν Βοιωτῶν ἐκέλευσθη μετελθεῖν*, quae Keilius (S. I. B. p. 34.) ad probandam Boeckhii sententiam attulit, ea quae proposuimus infringere nobis videntur, quod unum vel duo saecula intercedant inter hanc inscriptionem et ea, quae ibi narrantur (Preller. l. l. IV. p. 185.)

In *προβουλεύμασιν*, ad quae redimus, explicandis liceat nobis repetere, quae Boeckhii statuit: „non rata fuisse decreta, nisi bis proposita, ita ut primum decerneretur de quaque re *προβούλευμα* — deinde vero in proximis comitiis eadem res iterum proponeretur et tum demum rata esset, si in iteratis comitiis esset decreta.“ Sed asserendum est aliud *προβούλευμα*, quod magnam praebet difficultatem. In titulo Tanagraeo, quem edidit Cumanudes (Athen. IV, 292), haec exstant verba:

Μνάσων Εὐβόλω

Εὐβόλον τὸν (πατέρα ἀνέθεικε τοῖς θεοῖς?

Ἀθανογίτονος ἄρχοντος προξενίῃ βόλα Προστατη(ρίω μεινός ἐπεγράψιδε

*Σουικράτης, Μνάσων Εὐβόλω ἔλεξε· προβεβώλε(ῦσθαι τᾶ βόλα, πρόξενον εἶμεν καὶ εὐεργέταν
τᾶς πόλιος Ταναγραίων*

5. *Θιοκλήν Ἄγωνος Ἐλατεῖα αὐτὸν καὶ ἰσγόνοσ
καὶ πόλεμω καὶ εἰράνας ἰώσας καὶ κατὰ γᾶν καὶ . . .
εὐεργέτης τᾶς πόλιος γέγραπτη.*

Πολύξεν . . .

Nomina maioribus litteris scripta, quae in superiore et inferiore tituli parte sunt, editor doctus inscriptionem statuatae fuisse suo iure censet, ita ut *Πολύξεν(ος* vel — *ἰδης*) designet artificem, postero tempore Tanagraeos (id quod alibi saepius factum est¹⁾) in eodem lapide proxeniae decretum inscribendum curasse. Verba ipsius decreti sane difficillima sunt ad intellegendum. Pro eis, quae post *προβεβώλε* supplenda putavit Cumanudes *ῦσθαι τᾶ βόλα*, scribere malim collato titulo Thespiensi (p. 10) (*προβεβώλε*)*νόμενον αὐτῷ εἶμεν ποτιὸν δᾶμον*, nam Cumanudes affirmat fortasse plura excidisse, quam quae suppleverit. At qui tandem explicatur nominativus *βόλα* v. 3? Colligas decretum senatus titulo contineri, eius modi enim decretis apud Atticos nominativum „*βουλῆ*“ praescribi solere perspicuum est ex C. I. 124. (cf. Franz. elem. epigr. Gr. p. 182. solemnis est nominativus ut saepius *ἐκκλησία* in talibus titulis C. I. 105. 112. 113. 122. cf. Boeckh. C. I. p. 153. a.). Sed ex ipsis elementis *προβεβώλε* cum, quidquid supplebis, appareat rem iam semel aut in contione aut in senatu propositam nunc ratam fieri, decretum senatus in his non posse inesse nemo non videt. Videant doctiores me, quid de hoc titulo sit iudicandum; modo ne illudamur quadratarum vitio.

Decretis ipsis designandis inserviunt verba: *ἔδοξε (δεδοχθαι, δεδόχθη τῷ δήμῳ (τῷ δᾶμῳ, τοῖ δᾶμοι)* (C. I. 1562. 1563 a. b. 1564. 1568. Keil. S. I. B. I. Athen. III, 475. IV, 210. 211. 215. 291. 293), *δεδόχθαι τοῖς συνέδοις καὶ τῷ δήμῳ* (Keil. S. I. B. IV^b. p. 19. XXXIII. p. 132.), *δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ*, quae scribendi forma a solis Oropiis usurpatur (C. I. 1570. a. Preller. l. l. n. 4—10. eorum unus titulus simplicem formam praebet *δεδόχθαι τῷ δήμῳ* C. I. 1566.). Singularis scribendi ratio occurrit in decreto Thebano aetati imperatoris Gai assignando

1) cf. Ulrichs. Mus. Rhen. II, p. 551.

(Keil. S. I. B. XXXI. v. 109 sq. p. 119.), ubi sunt verba: *δί' αὐτῶν δὲ δεδογμένον εἶναι (τοῖς) τε ἄρχουσι καὶ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ.*

Sequitur, ut dicendum videatur de singulis civitatum magistratibus; inter quos summum fuisse archontem constat, quippe ex quo anni designarentur. Neque magis quam de foederis archonte cognitum habemus, quibus negotiis huic magistratui fuerit fungendum. Quot archontes accesserint ad archontem, qui dicitur eponymum, aut num omnino in unaquaque civitate plures fuerint archontes, diiudicare non licet. Thebis plus unum fuisse saeculo p. Chr. n. primo patet ex inscriptione, quam supra laudavimus (Keil. S. I. B. XXXI. v. 109 *τοῖς τε ἄρχουσι καὶ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ*); eodem autem in titulo et C. I. 1625, v. 41. Acraephae quoque, in oppido sane minoris potentiae,¹⁾ plures occurrunt archontes. Keil. l. l. v. 79. *οἱ Θηβαίων ἄρχοντες καὶ ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος Ἀκρηφαιῶν ἄρχουσι βουλῇ, δήμῳ χαλεπῶν*; lacuna quin recte ita suppleatur non dubium est, praesertim cum plures eiusdem urbis archontes fuisse probetur C. I. 1625, v. 41. Magistratus archontis eponymi appellatur *ἀρχὴ ἢ μέγιστη* C. I. 1625 v. 10. (cf. Cassium Dion. 69, 16 qui de imperatore Hadriano haec habet verba: *Τὰ τε Διονύσια, τὴν μέγιστην παρ' αὐτοῖς (Ἀθηναίους) ἀρχὴν ἄρχας — ἐπετέλεσεν*) atque ipsum *ἐπώνυμος* adiectivum eis indi certe imperatorum temporibus apparet ex titulo Lebadeensi (Eph. arch. 2355, Keil. z. S. p. 590), cuius initium est: *Ὁ ἐπώνυμος ἀρχῶν καὶ ἀγωνοθέτης...*; haud scio an huc referre liceat fragmentum tituli Thespiis reperti (Lebas. n. 411 accuratius transcripsit quam Pittakis. Eph. arch. 2439),

ΤΟΝΕΠΩ

ΦΛΑΡΧΕ

ita ut suppleatur:

τὸν ἐπώνυμον ἄρχοντα...

Φι.(άβιον) Ἀρχέ(λαιον)?

Annum fuisse magistratum archontis cum per se constet, tum confirmatur diserte titulis Orchomeniis (Eph. arch. 817. Rang. n. 1005)

.... εἶταν Πύθωνος γυμνασιαρχήσαν-
τα εἰς τὸν ἐπὶ Νίκωνος ἄρχοντος ἐνιαυτὸν

et C. I. 1569. a. III, 40. *ὁ ἐνιαυτὸς ὁ μετὰ Θύραρχον ἄρχοντα Ἐρχομενίως.*

Quibus dicendi formis utantur in eis titulis, quibus communis Boeotorum concilii archon praefixus est, supra vidimus p. 4. In reliquis, ubi archon foederis desideratur, archon primum tenet locum, exceptis duabus inscriptionibus Thespiensibus (catalogis eorum, qui in Museis vicerunt) aetate imperatorum exaratis, C. I. 1585 et 1586, ubi eorum, qui temporari designando inserviunt, priore loco *ἀγωνοθετοῦντες*, altero *ἄρχοντες* commemorantur. Item in duobus Orchomeniis titulis, C. I. 1579 et 1580 nomina choregorum, qui ludis Bacchicis vicerunt, archontum nominibus praecedunt. Usitatissima ratio archontes designandi est: „*τοῦ δεῖνα ἄρχοντος*“ vel praecedente participio: „*ἄρχοντος τοῦ δεῖνα*“; *ἐπὶ* praepositionem cum genetivo iunctam non offendimus nisi imperatorum aetate: C. I. 1586. *ἐπὶ ἄρχοντος Αἰφ. Μουσεύρωτος* et coniunctam cum *ἐνιαυτός* substantivo Eph. arch. 817. *τὸν ἐπὶ Ν. ἄρχοντος ἐνιαυτὸν*; *ἐπὶ* cum dativo semel in Thespiensi titulo imperatorum aetati tribuendo occurrit: C. I. 1585, *ἐπὶ ἄρχοντι Μητροδόρω*, quo de dativo aetate Romanorum aliquoties usurpato vide, quae Keilius S. I. B. p. 59 attulit. Patronymicum nisi in paucis titulis non additur (Thespiis C. I. 1585 *ἐπὶ ἄρχοντι Μητροδόρω τῷ Ὀνησιφόρου*; Orchomeni Lebas. n. 624. Ussing. inscr. ined. n. 52. *Εὐαγόρας Φύθωνος* Keil. S. I. B. I.

1) Keil. l. l. v. 18. *ἢν (προσβίαν) ἄλλοι παρόντες ἐκ τῶν μεζόνων πόλεων ἠγγήσαντο.*

Ἀριστοδάμω Μνασιγενεῖω ἄρχοντος; Chaeroneae C. I. 1608 a. *ἄρχοντος Ζοῖλου τοῦ Εὐάνδρου*, b. *ἄρχ. Διοκλέους τοῦ Σιμμίου*). Quod apud Athenienses imperatorum aetate factum esse M. H. E. Meierus (comment. epigr. p. 73.) exemplis allatis testatur, ut ad homonymos distinguendos nonnunquam νεωτέρου vel πρεσβυτέρου adderetur, fere idem apud Boeotos iam ante Christum natum usu venisse intellegitur duobus titulis Hyetti repertis (quorum de aetate cf. p. 5.) Athen. I, 493. n. 8: *Θρασουλάω τῷ οὐστέρω*, Bull. de. corr. hell. II, 494. n. 2: *Τιμασιθῶ τῷ δευτέρω*.

Patria non adiungitur nisi in iis inscriptionibus, quibus archon communis concilii praefixus est, excepto uno Orchomenio C. I. 1569. a. III, ubi ad *ἄρχοντος Θανάρχω* additum vides *ἐν Ἐρχομενῷ*, nimirum quod ibi Orchomenii cum cive alius civitatis pactionem faciunt.

Reliquum est, ut adiciamus indicem archontum, quos in inscriptionibus commemoratos videmus; temporum ordinem, quoad eius fieri potuit, retinere studui, quamquam saepius certis quibusdam argumentis niti non licuit. *Thebis*: *Θεογγορεΐδας* Athen. III, 483; *Καλλιζοράτης* C. I. 1576; *Τιμάς* Lebas n. 491. Keil. z. S. p. 546 sq., hic recentioris aetatis videtur esse, quod cum titulus vulgari dialecto conceptus sit tamen quaedam ex Boeotica dialecto admixta sunt. *Orchomeni*: *Θανάρχος* C. I. 1569 fortasse belli Peloponnesiaci aetati assignandus (Boeckh. C. I. Gr. p. 743. a). Hoc recentiores, at certe ante annum fere 200 sunt: *Μιτιάς* C. I. 1564 post Alexandri Magni aetatem; *Θιογγορεΐδας* non ante Thebas a Cassandro restitutas (a. 316.) Keil. S. I. B. II. p. 3., de huius tempore vide, quae Lollingius disputavit contra Ulrichsium l. I. p. 92; *Τίμων* C. I. 1579; *Ἀθανίας* 1580; *Μνασίως* ibid. 1583. (cf. Boeckh. l. I. p. 761, b.); *Ἀριστοδάμος* Keil S. I. B. I; *Δαμοτοίδας* C. I. 1568; *Καράρχος* ibid. 1573. Certe post saeculum tertium *Νίκων* Eph. arch. 817. *Tanagrae*: *Ἀμνοκλείς* C. I. 1563; *Ἀριστοκλίδας*, *Νικίας* Athen. IV, 210, sq.; *Ἀθανογίτων* ibid. 292; *Ξενοκρίστος*, *Ελοίας*, *Εὐξίδιος*, *Εὐάνγελος* Herm. XI, 97 sqq.; hi omnes saeculo III. vel II. a. Chr. n. tribuendi sunt. *Coronae*: *Κλέων* Keil. S. I. B. XXI, p. 88. non ante annos 260—180 a. Chr. (cf. Boeckh. 783. b.). *Thespiis*: (*Ξένων*¹) Decharm. l. I. n. 26. ante tempora Romanorum; *Πασίβοτος* Keil. z. S. XXI fortasse saeculo II. a. Chr.; *Μητροδόωρος* C. I. 1585. *Μονσέρω* 1586., Septimii Severi vel Caracallae aetate C. I. p. 768, b. *Οροπί*: *Ἐρμόδοωρος* (Preller. l. I. n. 5. de tempore ibid. p. 185.) *Lebadaeae*: *Φύλαρχος* Athen. IV, 376, Romanorum aetate, eadem fere, qua Christus natus est; *Ἀβδηλῖος Σ(ω)κράτης*²) Eph. arch. 2355. Keilius z. S. p. 589. Lebas. n. 767., saeculo II. vel III. p. Chr. n. *Onchesti*: *Καρίστας*, *Ὀνάσιμος*, *Ἰππῖνος*, *Χαρίλαος*, *Μνάσων*, *Ἀριστοκλῆς*, *Θεότιμος* Lebas. n. 3—5. 8—11. annis a. Chr. n. 233—192 (vide Foucart. explic. ad Lebas. n. 1—3). *Hyetti*: *Πονθάνγελος*, *Μελάντιχος*, *Μιχρίων*, *Τιμόκριτος*, *Πολυνοκλίδας*, *Μυρίας*, *Θρασούλας*, *Θρασουλαΐδας*, *Ἀριστογίτων*, *Πάτρων*, *Θάρασων*, *Θιόκριτος* Athen. I, 490—95. *Θρασούλαος*, *Τιμασιθῖος*, *Εὐμείλος* (n. 3 et 7.) *Προπλίδας*, *Νικασίων*

1) Ita scribendum puto pro *Ξένων*, quod proposuit Decharm.; nam *ΞΕΝΩΝ* ut pro *ΞΕΝΩΝ* scriberetur facile fieri potuit, neque usquam *Ξένων* pro *Ξήνων* comparat.

2) Hanc formam contra Keilii sententiam z. S. p. 590. retinendam puto cum Pittakisio l. I. collato textu Lebasii l. I.

ΟΣΗΩΝΥΜΟΣ ΑΡΧΟ.
ΚΑΙ ΑΓΟΝΟΘΕΤΗΣ ΤΟΝ
ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΑΒΡΙΑΙΟΣ
ΟΚΡΑΤΗΣ ΠΡΟΔΟΚΑ
ΟΝΗΡΟΠΑΗΠΟΝΚΣΤΑΣΕΝ

ὁ ἰπώνυμος ἀρχ(ων) καὶ ἀγ(ο)νοθέτης τ(ὸ)ν Σεβαστ(ῶ)ν Ἀβ(ρ)η(ή)λιος Σ(ω)κράτης Πρόδοκα τὸν πρόπαππον κ(α)τεκεύ(α)σεν. Pro *Ἀβδηλῖος* scribi *Ἀβδηλῖος* testatur Suidas s. v. *Ἀβδηλία*. *Ἀβδηλῖος* Zonaras; neque est, quod offendamur pro *Σοκράτης* scribi *Σοκράτης* in titulo, in quo saepius elementa *Θ* et *Ω* confundi videmus.

*Λαμ(νο)ζλίς*¹⁾, *Φίλιππος*, *Μνασίνοσ* Bull. de corr. hell. II, p. 494—502. Quorum de aetate vide, quae supra monuimus p. 5. *Λύο. Ζόπυροσ* ibid., ex imperatorum aetate ut litterarum forma docet. *Ακραεφίαιε: Πτωϊών* Bullet. de corr. hell. II, 507. tertio a. Chr. n., ut videtur, saeculo assignandus. *Αντίασ* C. I. 1587. paullo post bellum Mithridaticum, ut suspicatur Boeckh. C. I. p. 770, b. *Ελαμειώνδαε* C. I. 1625 v. 10. paullo ante imperatoris Gai aevum. *Χορσίαε: Μέλκτωρ* Athen. IV, 215. (de tempore cf. p. 5.)

Proximum est, ut disputemus de polemarchis, qui archonti proximi dignitate fuerunt. Ea, quae Boeckhii doctissime hoc de magistratu disseruit C. I. Gr. p. 730 sq., partim novis titulis allatis confirmabimus partim paucis additamentis locupletabimus. (Nihil novi attulerunt, qui post Boeckhium de Boeotorum rebus scripserunt H. Francke, der boeotische Bund, Wismar 1843. C. W. Müller; qui cum in Paulyi Real-Encycl. hanc provinciam susceperit (I, 2. p. 2409 sqq. 1866), de polemarchis disserens ne iis quidem usus est, quae viri docti post Boeckhii aetatem nova protulerunt.

Ad catalogos conscriptorum (C. I. 1573, cf. Keil. S. I. B. III. p. 13. C. I. 1574), ex quibus apparet eos delectui militum praefuisse, adiciendi sunt praeter eos, quos Keilius z. S. p. 545 sq. laudavit (Keil. S. I. B. II. p. 3. Lebas. n. 600. Ussing. inser. ined. 52.), viginti tres Hyettii (Athen. I, 490 sqq. et Bull. de corr. hell. II, 493 sqq.), unus Acraephiensis (Bull. l. l. 507). Polemarchos immixtos fuisse rebus pecuniariis (C. I. 1569. 1570.) probatur titulo Orchomenio (Keil. S. I. B. III. p. 13), quo continetur pactum, quod convenit inter civitatem illam et privatum quendam; res agitur praesentibus ipsis polemarchis, syndicis, arbitris (siquidem recte *Είστορεε* Keilius interpretatur l. l. p. 16.)

Polemarchorum fuisse decreta senatus populi que exsequi patet ex compluribus titulis. Velut ab Acraephiensibus honores nescio qui decernuntur viris, qui pecunia data ludos Ptoios videntur ornandos et celebrandos curavisse. Quod decretum perficiendum polemarchis a senatu populo que mandari perspicuum est ex his verbis (Keil S. I. B. XXXIII. v. 6 sq. p. 132)

δεδογμένον εἶναι τοῖς τε συνέδροις (κ)αὶ
τῷ δήμῳ, τοὺς πολεμάρονο το(ὺ)ε ἐπὶ Καρι(σο-
τίμου?) ἀροχοντοε (ἐπαινεσαι τοὺε) προειρη(μένονε) ἀνδραε.

ἐπαινεσαι recte videtur supplevisse Keilius collato C. I. 1625 v. 71. Eidem magistratui negotium decreta columnis incidendi demandatum esse elucet ex decreti Orchomeniorum Megaris reperi apographo Lebasii n. 35. Eundem titulum a Rossio transcriptum primus edidit M. H. E. Meierus in appendice commentationis „Die Privatschiedsrichter u. d. öffentl. Diäteten Athens, denuo tractaverunt Rang. no. 703 et Keil S. I. B. IV^b. p. 19 sqq. Rossii apographum cum haec haberet verba:

v. 27. ἀναγράψαι τε τοὺε ἀστογνοὶ....
τόδε τὸ ψάξιμα εἰε στάλαν

editor doctissimus, incertus, qualem substitueret magistratum, rem in medio relinquendam putavit. Keilius coniecit quamvis cunctanter *ἀστυνόμοε* scribendum esse (l. l. p. 27.) Rangabeius cum ita legenda crederet verba

v. 27. ΑΝΑΓΡ.....ΑΣΤΟ.....ΤΟΝΙ

hanc scripturam proposuit: ἀναγρά(φαι) δὲ τὸν (ἐπὶ τῶν ita ut adderet *ψηφισμάτωρ* vel *γραμμιάτωρ*

1) Haud scio an genuina forma sit pro *Λαμειλίε*.

„le greffier chargé des décrets comme le secrétaire des prytanies à Athènes“. Huic rei lumen attulit apographum Lebasii:

v. 27.

ΑΝΑΓΡΑΨΑΤΩΣ ΑΝΔΕΤΟΙΠΟΛΕΜΑ....

ΤΟ ΔΕ ΤΟ ΦΑΦΙΣΜΑ ΕΙΣ ΣΤΑΛΙΑΝ

ἀναγραφάτωσαν δὲ τοὶ πολέμαρχοι τὸδε τὸ ψήφισμα εἰς στάλιαν.¹⁾

Idem officium in aliis quoque civitatibus polemarchis esse impositum confirmatur titulis Aegostheniensibus, Lebas. n. 1 et 2, (cf. p. 9 sq.)

Annum fuisse magistratum polemarchorum cum apparet titulis Hyettiis, in quibus cum aliis archontibus alii polemarchi coniuncti comparent, tum probatur titulo, quem modo laudavimus (Keil. S. I. B. XXXIII.) verbis *τοὺς πολέμαρχους τοὺς ἐπὶ Κακι(σοτίμων) ἄρχοντας*; neque infringi hanc sententiam titulo Orchomenio (Keil. S. I. B. III. p. 13) docuit Meier. in Allgem. Litter. Zeit. 1845 n. 163 p. 120.. Neque vero non erat consuetudo, ut iidem viri hoc magistratu saepius fungerentur, id quod manifestum est ex iisdem titulis Hyettiis, ubi eadem nomina additis patronymicis compluribus catalogis non eidem anno tribuendis videmus praefixa. Certe constat de *Καλονίῳ Κλισθεῖνιος* (Bull. de corr. hell. II, p. 493 sqq. n. 1 et 4). Nam verisimillimum est titulos, in quibus id nomen comparet, cum uno in lapide incisi sint, haud multis annis distare. De reliquis, quorum nomina compluries exstant, propterea certi quidquam statuere non ausim, quod non liquet, quantum temporis spatium inter singulos titulos intersit. Quamquam enim verisimile est omnes titulos eidem fere aetati tribuendos esse, tamen intra spatium plus viginti annorum fieri potuit, ut interdum idem nomen et patronymicum vel avum vel nepotem indicaret. Nomina, quae in titulis repetita vides, haec sunt: *Τιμασίῳ Τιμασιδῷ* Athen. I, p. 490 sqq. n. 1 et 5. Bull. de corr. hell., p. 493 sqq. n. 6. *Πολιονζέϊος Μνασίῳ* Ath. n. 1 et 8. *Ἀλιεῖος Θάρσωνος* Ath. n. 3. Bull. n. 2. *Καλλικίδῳ Θάρσωνος* Ath. n. 3. 8. 9. *Φαραζάνδρῳ Δωριονσοδόρῳ* et *Δαμαγίδῳ Μνασίπῳ* Ath. n. 6. Bull. n. 3. *Προπλίδῳ Δαμοζέῳ* Ath. n. 6. Bull. n. 4. *Δαμονίῳ Ἀριστολῷ Καλλεζάρῳ* *Ἐπιτίῳ* Ath. n. 7. Bull. n. 9. *Πονδογένῳ Δαμονίῳ*²⁾ Ath. n. 8. Bull. n. 6. *Νικασίῳ Θινάρῳ*³⁾ Ath. n. 8. Bull. n. 10. *Θρασυκίδῳ Καλλιδάμῳ* Ath. n. 9. Bull. n. 2. *Ἐμμεῖῳ Λάσσωνος* Bull. n. 4 et 8.

Quod ad numerum polemarchorum deceptam esse Boeckhii sagacitatem, cum vir doctus ex titulis C. I. 1573 et 74 colligeret sex fuisse (p. 730 b.) E. Curtius quod sciam primus docuit (Mus. Rhen. 1843. p. 110.); in catalogo militari Orchomenio, quem ibi edidit, haec nomina polemarchorum scripta sunt *Ἐνχαρῖδῳ Δαμαγίῳ, Κακισιδῳ Πεδ(ι)α(κ)ζέῳ*⁴⁾, *Φιάλιος Ποταμοδορῷ*, ex quibus alterum et sextum non pro patronymicis non posse haberi recte vir doctus monet⁵⁾. Confirmatur haec sententia optime inscriptione Orchomenia (Keil. S. I. B. III, p. 13. Lebas. n. 627.), ubi tres polemarchi casu nominativo commemorantur additis patrum nominibus. Terni⁶⁾ pole-

1) Reliquos magistratus, quibus cura fuerit mandata decreta columnis incidendi enumeravit Meierus l. I. p. 50. (Franz el. op. Gr. p. 316.)

2) Ita scribendum esse, non *Πονδογένιος*, quod Cumanudes in Athen. transcripsit, apparuerit ex apogr. Gerardi in Bull. l. I.

3) Quae in Athen. sunt elementa *Νικασίῳ* . . . *καρ(χ)ῷ* non dubito collato titulo Girardi ita supplere.

4) Ita scribendum esse pro *Πεδαβασίῳ*, quod praebuit Curtius, testantur Rossii et Lebasii (n. 626) apographa (cf. Keil. S. I. B. II, p. 3).

5) Patet idem statuendum esse de nomine quarto.

6) Totidem Thebis fuisse si quis ex aliarum urbium numero coniecerit non obstat, quod a Xenophonte (Hell. V, 225) duo exhibentur polemarchi; vexatus cum esset illa aetate reipublicae Thebanorum status, ex eis, quae illo loco narrantur, usitatam rempublicam temperandi rationem metiri nobis non videtur licere.

marchi comparent Orchomeni (C. I. 1573.), Hyetti (Athen. I, p. 490 sqq. Bull. de corr. hell. II, 493 sqq.), Acraephae (Bull. l. l. p. 507). Una in inscriptione Copis reperta duo enumerantur polemarchi addito lochago. Suo iure Keilium S. I. B. p. 42. ex verbis Ulrichsii suspicatum esse Cockerellium, cuius apographo Boeckhius usus erat C. I. 1574, lacunas iusto maiores signavisse — quare motus Boeckhius 6 nomina scripta fuisse arbitrabatur — ex Lebasii apographo n. 599 elucet.

— — Ο Σ Μ Ε Λ Α Ν Τ Ι Χ Ω Α Ρ Χ Ο Ν Τ Ο Σ
 Φ Ο Ι Α Η Ο Ε Γ Ρ Α Ψ Α Ν Τ Ε Ν Ο Π Α Ι Τ Α
 Π Ο Λ Ε Μ Α Ρ Χ Ι Ο Ν Τ Ω Ν
 Φ Α Ν Α Ξ Ι Ω Ν Ο Σ Σ Α Ω Ν . Α Ο
 Φ Α Λ Λ Ι Ν Ω Ο Τ Ι Μ Α Ν Δ Ρ Ι Δ .
 Λ Ο Χ Α Γ Ι Ο Ν Τ Ο Σ Φ Α Δ Ω Ν Ο Σ Η Ο Α Υ Κ Ρ Ι Τ Ι Ω
 Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Ι Δ Δ Ο Ν Τ Ο Σ
 Κ Α Φ Ι Σ Ο Δ Ω Ρ Ω Σ Α Μ Ι Ω Ν Ι Ω

(Θε)ός Μελαντίχω ἄρχοντος
 (τ)οί ἀποεγράψαντ(α) ἐν ὀπίλα(ς)
 πολεμαρχῶντων
 Φαναξίωνος Σαών(δ)ω
 Φαλλίνω Τιμανδρίδα
 λοχαγόντος Φάδωνος Πολυκριτίω
 γραμματιδδοντος
 Καμισοδώρω Σαμιωνίω

(subsequuntur nomina conscriptorum).

Unum fuisse Lebadeae polemarchum ex titulo valde mutilato non collegerim cum Keilio. Quam inscriptionem a Rangabeio editam n. 1311.

Ο Ι Ω Π Α Ρ Χ Ι Ο Ν Τ Ο Σ Α Ρ Ι Ξ Τ Ο Δ Ι Κ Ω Θ Υ Ν Α Ρ Χ Ι Δ Η Θ Υ
 Η Γ Ο Δ Α Ρ Χ Ι Ο Ν Τ Ο Σ Ν Ι Ρ Ο Ν Ο Σ Ε Υ Α Γ Ο Ρ Α Ο Μ Π Α Ρ Χ Ι
 Χ Α Ρ Ι Ξ Ε Ν Δ Ι Ο Ν Ο Σ Δ Α Μ Ε Δ Ο

Keilius repetiit z. S. p. 555 atque fere consentiens cum priore editore titulum ita supplet:

Β)ιω(τ)αρχόντος Ἀριστοδίκω Θυναρχιδί(ω πο-
 λεμ)αρχόντος Νί(κω)νος Εὐαγόρω, (επ)αρχι(όντων
 Χαριξέν(ω) Δί(ω)νος Δαμέ(α)ο.

Apparet titulum ita mutilatum esse, ut quidquid suppleas, coniectura incerta nitatur, at dubito, num inter boeotarcham et alium ducem velut ἑπαρχον locum suum tenuerit polemarchus; immo expectarim ad boeotarcham alios accessisse Lebadeensium duces, velut ἑπαρχίοντος et ἐλαρχῶντων (quales comparent C. I. 1588), quamquam ne hoc quidem, elementa apographi si spectas, satisfacere concedo.

Additum fuisse polemarchis scribam patet ex catalogis conscriptorum Orchomeniis (C. I. 1573. Keil. S. I. B. II. p. 3. ibid. III. p. 13. Ussing. inscr. ined. n. 52.), ubi scriba designatur verbis: γραμματιδδοντος τῶς πολεμάρχης (τοῖς πολεμάρχοις). Incertus sum, utram urbis an polemarchorum (id quod verisimilius videtur) scriba intellegendus sit in iis catalogis, ubi τοῖς πολεμάρχοις non additum est (Copis C. I. 1574. Hyetti Athen. I. l. l. Bull. de corr. hell. II, l. l. Acraephae Bull. l. l.) Sed utut est, certe eos scribas, qui in titulis Hyettiis polemarchos excipiunt,

non collocaverim in ignobili ministrorum ordine, cui Thebanorum scribam polemarchorum adnumerandum esse Boeckhius demonstravit collatis Xen. Hell. V. 4. 2. Plut., Pel. 7. de gen. Socr. 4. (C. I. p. 730. b.), immo Hyettios illos eodem modo, quo foederis scribas dignitate magistratus non caruisse haud scio an recte inde colligatur, quod eosdem plures in aliis inscriptionibus polemarchorum magistratu fungentes videmus; velut (Athen. I, p. 490 sqq. et Bull. de corr. hell. II, p. 493 sqq.) *Δαμοχαρίδας Πολιουχάριος* scriba est Ath. n. 1., polemarchus ibid. n. 5. (eundem esse Cumanudes arbitratur l. l. p. 498.); *Προππίδας Δαμοξένο* Bull. n. 1. filius videtur fuisse polemarchi eiusdem anni *Δαμοξένο Προππίδαο* (ibid.), eundem Proppidem non multis annis post (ibid. n. 4. in eodem lapide) polemarchi magistratu ornatum videmus. *Διονυσόδωρος Φαναξάνδρω* scriba (Ath. n. 3.) inter polemarchos numeratur ib. n. 4., praeterea eadem scribarum nomina in polemarchorum numero comparent haec: *Εὔμειλος Λάσσονος* scriba Ath. n. 7., polemarchus Bull. n. 4. et 8., *Πολιουκλείς Μνασίνο* scriba Ath. n. 9. polemarchus ibid. n. 1. et 8. *Πουθογένειος Δαμονίκο* scriba Bull. n. 9., polemarchus ibid. n. 6. et Ath. n. 8. —

Hipparchis, quos commemoravit Boeckhius (Lebadeenses C. I. 1575 et 1588), unum habemus quem addamus incertum cuius urbis (cf. paulo infra) Rang. n. 1313. Ilarchi, praeter eos, qui in Corpore Inscr. exstant (duo Lebadeae 1588, quattuor Thebis 1576), nulli innotuerunt. Unus lochagus in inscriptione Copis reperta obvenit; ita enim scribendum, non moragum, id quod Boeckhius (C. I. 1574.) ex Cockerellii schedis hausit, probatur apographis Ulrichsii (cf. p. 16. Keil. S. I. B. p. 43.) et Lebasii n. 599. Neque praefectus rerum navalium deest; *ναύαρχος* enim memoratur in titulo Rangabei n. 1313., quem modo laudavimus,

<i>ΑΡΕΑΞΕΠΙΟΤΕΛΕ</i>	<i>Χαρέας Ἐργουτέλειος</i>
<i>ΡΡΑΡΧΟΞ</i>	<i>Ἴππάρχος</i>
<i>ΑΥΞΙΝΟΞΑΥΞΙΑΔΑ</i>	<i>Αυσίνος Αυσιάδα</i>
<i>ΝΑΥΑΡΧΟΞ</i>	<i>Ναύαρχος</i>
<i>ΗΚΟΞΕΝΟΞΚΑΡΑΝΟ</i>	<i>Νικόξενος Καρανοῦ</i>

qui num Lebadeae sit tribuendus propter ipsius *ναύαρχον* mentionem suo iure Keilius dubitat (z. S. p. 555), praesertim cum ne editori quidem satis constet, quo in loco titulus sit repertus (p. 833 cette inscription se trouve, autant que je sais, à Lévadie).

Catoptas peculiarem magistratum Boeotorum Boeckhius docuit (C. I. p. 731. a.) „in rebus potissimum pecuniariis adfuisse magistratibus eosque observasse, ne quid inique ageretur, ut in auro et argento tradendo, in locatione operum, in debitis solvendis, simul eos solos accepisse rationes“ (coll. C. I. 1569. a. I. II. 1570. a.). Catoptas, qui C. I. 1570 comparent, non Boeotorum magistratum, sed Oropiorum fuisse, ex iis, quae de hoc titulo supra p. 10 sq. disputavimus, apparuerit. Duos fuisse Orchomeni catoptas elucet ex inscriptione Decharmii l. l. n. 4. Ex eadem videtur apparere catoptas posteriore tempore apud Orchomenios iisdem fere negotiis functos esse atque hierarchas, quorum locum in hoc manumissionis decreto obtinent.

Χαρι(τι)άδου ἄρχοντος ἱερητέοντος
Φιλοξένου Εὐνόμου κατοπ(τ)ερόντιω(ν)¹⁾
Ἰπνο(δό)του Ἀντιγενίδου, Πυθῆλλου
(Σ)ω(σί)μου, ἀνατιθέασιν κ. τ. λ.

1) *Κατοπιπενόντιω* quod Decharm. proponit, non satis certum videtur, ita ut simplicius illud praetulerim.

In tribus enim aliis eiusmodi titulis vetustioribus, quod dialecto Boeotica concepti sunt, quae Decharm. l. l. n. 1.—3. publicavit, pro catoptis hierarchas post sacerdotem inscriptos vides.

Συνηγόρους, quos offendimus in titulo Oropio C. I. 1570. a., non posse alios esse indicat Boeckhius, nisi syndicos quosdam civitatis; conferri possunt, nisi fallor, cum iis *σοίνδικοι*, qui quattuor sunt in inscriptione Orchomenia (Keil. S. I. B. III. p. 13. Lebas. n. 627.) Egregie erravit Rangabeus, qui item titulum edidit (1303.), cum diceret: „sans doute une liste de conscripts“, immo pactum in lapide incisum esse, quod convenit inter privatum aliquem vel privatos et urbem Orchomenum recte vidit Keilius l. l. p. 15. Inde videtur evenire syndicos illos, qui adscripti sunt, pecuniarum reipublicae rerum curatores fuisse.

Quaestores in singulis civitatibus fuisse plures, qui negotia gerenda inter se partirentur, summa probabilitate coniecit Boeckhius C. I. p. 744. a. et 731. a. ex titulis Orchomeniis (1569. a. I et II, in quibus alio mense alius memoratur quaestor, et Oropio (1570. a.), ubi *ὁ ταμίης ὁ προάχων*, qui aliis praesesset, locum tenet. Iis apud catoptas rationem reddendam fuisse elucet ex tituli 1570. a. verbis his: *ὁ ταμίης ὁ προάχων προσδέτω τὸ ἐλλείπον καὶ ἀπολογισάσθω πρὸς κατοπίαν*. Addendus est *ταμίης* Orchomeniorum (Meier., Die Diätet. etc. p. 51.), qui, id quod in titulis non Boeoticis saepissime occurrit, iubetur sumptum in honoribus decretis factum solvere. *Λογιστήν*, quem in titulo Chaeronensi a Decharmio (l. l. n. 16) reperto et primum edito ab Henzenio ann. dell' inst. 1866. p. 139—149 offendimus, non pro magistratu huius civitatis, sed pro curatore quem dicunt Romano esse habendum vir doctus l. l. p. 149 demonstravit.

De honoribus Boeotorum publicis.

Honores, quos Boeoti pro beneficiis acceptis tribuere solebant, fere eosdem esse, quos ab Atheniensibus impertiri scimus, ex titulis, qui nostram aetatem tulerunt, evenit. Praemia enim, quibus Boeotos virtuti benevolentiaeque erga rempublicam respondisse inscriptiones docent, haec sunt: Statuae (*ἀνδριάντες*), decreta honoraria columnis vel aliis rebus incisa, imagines pictae (*εἰκόνες γραφαί*), laus publica (*ἐπαινος*), corona aurea (*στέφανος χρυσοῦς*), lautia in prytaneo praebita (*ξένια ἐν πρυτανείῳ*), publicum hospitium (*προξενία*), quocum iuncta sunt privilegia velut *ἐγκλισίαι, ἰσοτέλεια, ἀσφάλεια, ἀσπίλια*, denique civitas ipsa (*πολιτεία*).

Et commune Boeotorum concilium et singulae civitates eos, qui bene de republica meruerant, honorare solebant, neque singulos tantum cives aut ipsius civitatis aut aliarum, verum etiam exteras civitates atque ipsas mulieres publicis honoribus non raro ornatas videmus.

Iam si quaerimus, quae beneficia publice praemiis honorari solita sint, pauci tantum tituli singulatim merita enumerant. Veluti ex titulo Megaris reperto (Keil. S. I. B. IV^b. p. 19) discimus Orchomenios hanc civitatem, quod iudices postulat¹⁾ misisset, laude et corona aurea, iudices ipsos et scribam (*ὑπογραμματεία*), quod iustos se praestitissent in re iudicanda, iisdem honoribus addita proxenia ornare. Acraephienses Epaminondam civem suum, quod vallum aedificandum curavisset, quod legationem Boeotorum ad imperatorem gratis subisset, quod

1) De hoc more iudices ad lites inter singulos reipublicae cives disceptandas aliis ex civitatibus arcessendi vide Meier. d. Privatschiedsrichter etc. p. 31 sqq. Christ. Sitzungsber. d. K. bayr. Acad. 1866. p. 259 sqq.

ludos Ptoios restituisset, multisque aliis rebus liberalitatem prae se tulisset, omni honorum genere efferendum putarunt (C. I. 1625.) Eundem propter legationem, quam modo laudavimus, et a concilio Boeotorum et a Thebanis honoribus ornatum videmus (Keil. S. I. B. XXXI. p. 116). Acraephienses nescio quos propterea quod magnam pecuniam ad epulas in ludis Ptois celebrandis largiti sunt, honorant (Keil. S. I. B. XXXIII. p. 132). Aliis in titulis adduntur magistratus, quibus qui bene functi essent a civitate publico honore digni sunt habiti. Longe plurimi tituli universim causas honorum indicant, ut virtutem, benevolentiam erga rempublicam, munificentiam, alia. Consentaneum videtur apponere formulas, quas in titulis id genus usurpaverunt ad causas honorum designandas.

C. I. 1625 v. 72 sqq.: (Acraeph.) *ἐφ' ἣ πρὸς τ(ῆ)ν πατρίδα(α) ἐσχ(η)κεν ἰκτενεῖ εὐνοία καὶ πρὸς τὸ Βοιωτῶν ἔθνος μεγαλοφυχία, σοσφοσῶν καὶ τὴν πατρίδα τῇ προσβεία.* Keil. S. I. B. XXXI v. 71.: (foederis Boeotorum) *(ἐπὶ τῇ) εἰς τὸ ἔθνος μεγαλοφυχία τε καὶ εὐνοία.* v. 75. *προσβέουσαντα — ἀρετῆς ἔνεκεν.* Keil. l. l. IV^b. (Orchomeni) v. 15: *ἐφ' ἣ ἔχει* (civitas Megarensium) *εὐνοία ποτὶ τὰν πόλιν.* v. 20: *ἀρετῆς ἔνεκεν καὶ δικαιοσύνας* cf. v. 36 et 40. C. I. 1633: (Thespiis) *ἱερατεύουσαν* (quod Keilius S. I. B. p. 149 proposuerat *ἱερατεύοντα* ipse correxit collato apographo Lebasii n. 410 z. S. p. 583). C. I. 1634: (Thebis) *ὑποζακορεύουσαν.* Keil. XXVIII, p. 114: (Coroneae) *στρατηγήσαντα;* ibid. XXIX: (Thebis) *ἀγωνοθετήσαντα — καὶ ἀρχιερατεύουσαντα ἐκ τῶν ἰδίων* ibid. XXX: (Thebis) *φιλοτιμότη(α)τα στρατηγήσαντα(α) καὶ γυμνασιασχ(η)σαντα πλεονά(α)ς καὶ ἀγωνοθετήσαντα,* (restitutio verborum debetur sagacitati Keilii). C. I. 1630: (Thespiis) *ἀρετῆς εἴνεκεν;* ibid. 1635: (Chaeroneae) *ἀρετῆς ἔνεκεν καὶ τῆς περὶ τὴν θεὸν θρησκείας.* Keil. S. I. B. XXVIII. p. 114: (Coroneae) *ἀρετῆς ἔνεκεν καὶ εὐνοίας τῆς (εἰς) τὴν πόλιν.* Eph. arch. 3067: *ἀρετῆς ἔνεκα καὶ τῆς εἰς τὴν πατρίδα εὐνοίας.* C. I. 1636. a: (Thebis) *ἀρετῆς καὶ σοφροσύνης ἔνεκεν.* Athen. III, p. 474: (Tanagrae) *ἐπὶ σοφροσύνη.* Keil. l. l. XXIX, p. 114: (Thebis) *τῆς περὶ τὸν βίον καλοκάγαθίας ἔνεκα.* C. I. 1624: *Πλαταιῶν πόλις τὸν ἑαυτῆς εὐεργέτην.* Keil. l. l. XXXIV. p. 134: (Thespiis) *ἡ πατρίς τὸν εὐεργέτην;* ibid. XXXV, b.: (Thebis) *ἡ βουλή καὶ ὁ δῆμος τὸν εὐεργέτην.* C. I. 1614: (Thespiis) *τὸν εὐεργέτην καὶ κτίστην* (Hadrianum). Bull. de corr. hell. II, 506: (Hyetti) *τὸν σωτήρα καὶ εὐεργέτην τῆς ἰδίας οἰκουμένης.*

Titulos honorarios in publico loco, quo omnium oculis paterent, positas esse ex ipsis titulis cognoscimus.¹⁾ Nonnunquam diserte exprimitur, quo in loco ponendum sit decretum vel res, qua quis honoratur. Statuarum, quas Acraephienses Epaminondae decernunt, unam in templo Apollinis Ptoi (C. I. 1625, 82 sq.), alteram in foro ponunt; eodem in loco Orchomeni iubentur polemarchi collocare columnam, qua inscribendum est decretum in honorem Megarensium; ad verba „ἐν ἀγορᾷ“ additur „εἰς τὸν ἐπιφανέστατον τόπον“ (Keil. S. I. B. IV^b v. 29, p. 20.). Lollianum consularem Romanum, quem εὐεργέτην vocant, Plataeenses statua honorant, quam iuxta Jovis Eleutherii et Concordiae statuas locum tenuisse docet titulus basi ipsius statuae inscriptus (C. I. 1624.). Concilium Boeotorum imaginem pictam Epaminondae in communi delubro Minervae Itoniae (Keil. S. I. B. XXXI, v. 73.), Thebani in theatro (ibid. v. 114 sq.) collocandam vel affigendam curant; atque Oropii decernunt proxeniae decretum in columna lapidea incisum „στῆσαι ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀμφιαράου“ (C. I. 1566). Interdum idem honoris decretum pluribus in locis collocatum esse intellegimus ex titulo illo Megaris reperto (Keil. S. I. B. IV^b), ubi Orchomenii postulant, ut Megarenses eosdem viros, quos ipsi decreto in foro ponendo colunt, honorent,

1) Cf. Franz. cl. ep. Gr. p. 315.

ita ut decretum in lapide incisum Megaris collocent „εις τὸν ἐπιφανέστατον τόπον“ v. 32 sq. Polemarchorum fuisse eiusmodi decreta in columnis lapideis inscribenda curare elucet ex inscriptionibus Orchomenia (Keil. S. I. B. IV^b) et Aegostheniensibus (Lebas n. 1 et 2 vide supra p. 14).

His expositis disseremus de singulis, quos Boeoti tribuebant, honoribus; atque initium faciendum videtur a statutis iisque decretis honorariis, quae lapidibus incisa in locis publicis velut templis, publicis aedificiis, aliis locis collocari solebant. Ea autem de causa haec coniunctim tractare cogimur, quod plerumque his temporibus non iam licet distinguere, cui rei aliqui lapis inservierit, utrum basis statuae fuerit, an lapis simplex, qui in honorem alicuius nescio quo in loco esset positus; neque titulos sepulcrales seiunctos ab his tractandos putamus, quod saepius non liquet, defunctine an vivi in honorem titulus sit scriptus.

Uni soli quod sciam eiusmodi titulo praescriptum est ἀγαθῆ ἰσχῆ (C. I. 1624), id quod in talibus aliorum populorum inscriptionibus saepius factum esse constat (cf. Franz el. ep. Gr. p. 319.). Casus accusativus ponitur eius qui honoratur, addendum est ἐτίμησε, in paucis casus genetivus exstat (C. I. 1618), in cuius initio Boeckhius erosum esse putat „ἐπὶ σοτηρίας“, haud scio an idem supplendum sit Lebas n. 514., uno in titulo dativum offendis C. I. 1617.

Plerumque in initio vel in fine titulorum senatus populusque commemoratur „ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος“. *Thebis*: C. I. 1634. 1636. Keil. S. I. B. XXIX, p. 114. *Tanagrae*: Athen. III, 474. *Thespiis*: C. I. 1630 Keil. S. I. B. XXXV^b p. 136. (praemisso Θεσπιέων), 1633. *Coronae*: C. I. 1615. 1616. Keil. l. l. XXVIII, p. 114. *Chaeroneae*: C. I. 1620. 1635 (addito Χαίρωνέων). *Acraephiae*: inverso ordine ὁ δῆμος καὶ ἡ βουλὴ C. I. 1625, v. 84 sq. Alibi civitatem adscriptam vides „ἡ πόλις“. *Thebis*: C. I. 1612. 1619. 1622. *Thespiis*: C. I. 1614 ἡ πόλις Θεσπιέων. *Acraephiae*: C. I. 1629. *Orchomeni*: Eph. arch. 818. Lebas. n. 632. Rang. n. 1214. (A) πόλις Ὀρχομενέων. *Plataeis*: C. I. 1624 Πλαταιέων πόλις. *Lebadeae*: C. I. 1621 Λαβαδέων πόλις; Keil l. l. XXVII p. 110 ἡ ἱερὰ Λεβαδέων πόλις. *Hyetti*: Bull. de corr. hell. II, 506. n. 13 (ἡ) πόλις Ἰηττίων. Populi solius mentio fit Thebano in titulo C. I. 1610 et Aseraeo Keil l. l. XXXIV^b p. 135. In Thespiensi l. l. XXXIV denique subscriptum est: „ἡ πατρις“.

Distinguenda sunt ab his decretis ea, quae publice quidem decernebantur, sed privatorum vel amicorum vel propinquorum impensis ponebantur. Neque enim apud Boeotos privatis videtur licuisse aliquem statua vel inscriptione publica honorare, nisi a senatu populoque potestas collocandi data esset. Elucet inde, quod omnibus¹⁾ titulis id genus addita sunt verba ψηφίσματι βουλῆς καὶ δήμου, plerumque siglis Ψ B A (de quibus vide Keil. S. I. B. p. 147.) designata. Ut ad singula veniamus 1. *Thebis*: C. I. 1632. (Lebas n. 502.) Faustinus (?) quidam nescio quem ἀριστα πολιτευσάμενον honorat δόγματι βουλῆς καὶ τοῦ δήμου, quae verba tituli verbis inserta sunt. Keil. S. I. B. p. 180. Lebas n. 556 (cf. C. I. 1654) Socarti marito defuncto Eupraxis uxor (non Sthenia mater, id quod Keilius dicit S. I. B. p. 182.) monumentum splendidum condiderat; versibus, quibus dedicatio continetur, subscripta sunt sigla Ψ B A.— Keil. S. I. B. XXX, p. 115. Lebas n. 501 filius patrem (cuius nomen incertum) honorat, in fine inscriptionis sunt verba ψηφισαμέν(ης) τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου(v). Kaibel. epigr. Gr. n. 890 filia patrem statua vel alia re honoravit, in dextra eiusdem lateris parte sunt verba:

Εἰκόνα Μόνδορος παιδὸς πατρός τε Φυλείου

... ἡ ἱστῆσεν ἠσοφροσύνης ἕνεκα.

1) In una inscriptione Chaeronensi C. I. 1628 verba desiderantur, cum vero in aliis eiusmodi titulis illius urbis exstant, collegerim ea sigla in fine tituli erosa esse.

Kaibelius v. 2. supplendum putat ἡ πόλις; neque vero id rectum esse arbitror, quia sigla *Ψ. Β. Α.*, quae supposita sunt, nisi in titulis, qui a privatis dedicantur, apponi non solent. Nomen igitur nescio quod erosum esse reor. 2. *Thisbae*: C. I. 1626 (Lebas. n. 376.) M. Ulpus Paramonus statua ornata a fratribus; additum est *Ψ. Β ΚΑΙ Α.* Eph. arch. 3067. A. v. Velsen, Arch. Anz. XIV. p. 285 M. Ulpus Brachas filium M. Ulp. Demosthenem honoratum vult statua; supposita sunt haec *Ψ Β Κ Α Ι Α Η Μ Ο Υ*. 3. *Plataeis*: C. I. 1636. b. Polycratides quidam matrem (cuius nomen incertum) honoribus ornat; adscriptum vides *Ψ Α*, quas inter duas litteras excidisse puto *Β*. 4. *Chaeroneae*: C. I. 1627 uni ex posteris Plutarchi statua ponitur a nutrice, liberis, sororibus. Cum Keilio faciendum puto, qui (S. I. B. p. 147) ultima huius tituli verba *Α Η . . . Β . Α . . .* redintegrat in *Ψ Η . Β . Α* — Decharm. l. l. n. 16 Flavia Lanica honoratur a Dexippo filio, appositum videmus *Ψ Β Α*. 5. Conze, Philol. XIX, 182. Decharm. l. l. n. 53. Kaibel. epigr. Gr. n. 500 in *Helicone* monte Quadratus quidam ab amicis monumento colitur. Epigramma duorum ut videtur distichorum exstat in lapide, cuius in fine comparet littera *Α*, quam cum Decharmio pro *δήμων* habendum censeo, ita ut supplendum sit in parte sinistra lapidis *Ψ. Β.* — Imperatori si quis statuam ponebat, aut publica civitatis auctoritas non opus erat, aut in titulis designari non solebat. In iis enim inscriptionibus, cum sigla *ψ. β. δ.* ommissa sint, additum est *ἐξ τῶν ἰδίων*: (C. I. 1611. 1613. Eph. arch. 3075 cf. Arch. Anz. XIV. 284 sq.); tamen interdum factum esse, ut statua a senatu populoque imperatoris in honorem decreta ab homine privato collocaretur, patet ex inscriptione Coronensi C. I. 1616., ibi enim scribendum esse id quod Keilius S. I. B. p. 112 schedis Rossii collatis proposuerat *Θεὸν Ἀδριανὸν ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος ἐπιμελουμένον II. Ἀἰλίου Διονύμου*, confirmatur apographis Lebasii n. 669, b et Pittakisii Eph. arch. 2357. Saepius autem verbum *ἐπιμελείσθαι* ad hoc designandum usurpatum esse in titulis Atticis et aliis docuit exemplis Franzius el. ep. Gr. p. 329.

Exempla, quibus statuas publice positas dis dedicari videmus, haec habemus: Keil. S. I. B. XXIX p. 114 sq. Kaibel. in Hermae vol. VIII. n. 12. additum est *θεοῖς*. Decharm. l. l. 49 et 50 statuae dedicantur *Μούσαις*. Notandum est, cum privati statuam alicuius dis dedicarent, auctoritate publica non opus fuisse (C. I. 1600. 1604. Eph. arch. n. 805. Rang. n. 1005. Dech. l. l. n. 28. Athen. IV, 210).

Eundem, quem Atheniensibus,¹⁾ Boeotis fuisse morem cives de republica bene meritos imagine picta honorandi cognoscimus ex iis, quae in Acraephiensis illius Epaminondae honorem decreta sunt. Is et a communi Boeotorum²⁾ (Keil. S. I. B. XXXI, v. 72 p. 118.) et a civibus suis C. I. 1625, v. 75 sq. hoc praemio dignus habetur. Ex Leakii coniectura, quam Boeckhius et Keilius probaverunt, *εἰκὼν τελεῖα* in hoc titulo est, i. e. „imago totius corporis, non solius faciei cum pectore“ (Boeckh. C. I. Gr. I, p. 793. b. II, p. 663. b). Inauratae imagines eidem decernuntur et a Thebanis (Keil. S. I. B. l. l. v. 115) et ab Acraephiensibus (1625 v. 84). Imagines illas interdum in clipeis pictas esse, quod idem ab Atheniensibus factum esse constat, apparet ex Keilii S. I. B. l. l. v. 72. (*εἰκόνα γραπτὴν ἐν ὀπλοῖς*) cf. C. I. Gr. I, p. 171, a. II p. 664. b.

Laudis publicae pauca ad nos pervenerunt exempla. Keil. S. I. B. IV^b: Orchomenii Megarensium civitatem et iudices una cum scriba, quos illi miserant, publice laudandos curant; idem honor tribuitur Epaminondae illi a civibus suis (C. I. 1625, 71 sq.) et a communi Boeotorum

1) Westermann. de publ. Athen. hon. p. 21 sq.

2) Quod ibidem a Panhellenibus eodem honore afficitur, huc non pertinet.

(Keil. S. I. B. XXXI, v. 70. sine dubio *επαυέσαι* est supplendum), fortasse huc pertinet inscr. Aeraephiensis (Keil. S. I. B. XXXIII. p. 132), ubi quin idem verbum *επαυέσαι* exciderit dubitari nequit.

Unum decretum aetatem tulit, quo Boeoti corona aurea beneficiis respondent. Eam Orchomenii iisdem, quos supra diximus, Megarensibus (Keil. S. I. B. IV^b. p. 19) tribuunt. Qui honor renunciari solebat festis celebratissimis,¹⁾ quare Orchomenii Megaris eum Dionysiis promulgari decernunt. Verba ipsa, quae praeconio inserviunt, haec sunt: v. 35: *ἀ πόλις Ὀρχομενίων στεφανοῖ τὸν δᾶμον τὸν Μεγαρέων χρυσέῳ στεφάνῳ ἀρετᾶς ἕνεκ(εν καὶ δικαιοσύνας, τᾶς (ε)ἰς αὐτᾶν, στεφανοῖ δὲ καὶ τοὺς δικασ(τᾶς Ὑβ)ρίαν Πρατίχου, Θαλίον Ἀ(πελάστον) καὶ τὸν γραμματεῖα Εὐκλῆν Εὐκλέος, ἕκαστον (αὐτῶν) χρυσέῳ στεφάνῳ ἀρετᾶς ἕνεκεν καὶ δικαιοσύνας) τᾶς (ε)ἰς Ὀρχομενίους.* — Etiam mortuos corona aurea a Boeotis honorari esse solitos²⁾ apparet ex sepulchrali titulo Thebano (Keil. S. I. B. p. 183. Kaibel, l. l. 502^a) in quo scriptum legimus:

*Μαρμαρῆ λίθος ἐμὲ, φέρω δ' ἐν γαστέρι φῶτα
Νήδυμον ἕπνον ἔχοντα κα(ὶ) ἐν(φθιμέ)ρῳσι παρόντα
Ὅν δῆμος χρυσῶ στεφάνῳ (τε)τίμη(σε) γεραίρων
Βουλὴ ταύτων ἔπραξε παρηγορήην υἱοῖο.*

Ad lautitia vocatos esse eos, qui de republica bene meruerant, in prytaneum uno titulo ad Orchomenios pertinente confirmatur (Keil. S. I. B. IV^b. v. 26 *καλέσαι δὲ αὐτοὺς ἐπὶ ξένια εἰς πρυταν(εῖον ἐπὶ τὰν κοινὰν ἐστίαν).*

Satis est uno verbo monere ad *προεδρίαν* in certaminibus, quae instituerit, *καθ' ἕνα καὶ τοὺς ἄλλους εὐεργέτας*, vocari Epaminondam Aeraephiensem a civibus suis (C. I. 1625, 78).

Quoniam de iis honoribus diximus, qui et indigenis et peregrinis tribui solebant, nunc disputabimus de eis, qui solis aliarum urbium civibus impertiebantur.

Civitatem ab urbibus Boeotiae civibus peregrinis de republica bene meritis datam esse uno titulo demonstratur. Eundem Epaminondam, cuius saepius mentionem fecimus, Thebani dignum censuerunt, quem hoc summo praemio decorarent (Keil. S. I. B. XXXI, 109sq. p. 119): *δεδωμένον εἶναι* — — *(δεδύ)σθαι πολιτείαν κατὰ δωρεάν Ἐπαμ(εινώνδα) Ἐπαμ(εινώνδου) καὶ εἶναι αὐτῶ μετ(οχ)ῆν τῶν τῆς πόλεως φιλανθρώπων, καθ' ἃ καὶ τοῖς ἐ(νοίκ)οις;* omnium igitur, quibus cives Thebani utuntur, beneficiorum fit particeps; *κατὰ δωρεάν*, quod additum est, maiorem dignitatis gradum significat; usu enim videtur venisse, ut illa aetate nisi certa quadam pecunia soluta civitas non tribueretur. Athenis quidem id Augusti temporibus moris fuisse testantur verba Cassii Dion. LIV, 7 (ea affert Keilius S. I. B. p. 238) (Augustus) *ἀπηγόρευσέ σφισι* (Atheniensibus) *μηδένα πολίτην ἀγγυρίον ποιέσθαι.* —

Venimus nunc ad proxeniam, honorem Boeotis longe usitatissimum, qui multis cum aliis privilegiis iunctus et a communi concilio et a singulis Boeotiae civitatibus peregrinis donabatur. Qua in re tractanda, de qua accuratissime et copiosissime M. H. E. Meierus (De proxenia sive de publico Graecorum hospitio. Halis Saxon. 1843) disputavit, breviori mihi licet esse, quantum in tam larga titulorum copia fieri potest; idque eo magis, quod ea, quae vir doctus de proxeniis in universum proposuit, ita quadrare in proxeniam Boeotorum titulis post eius aetatem repertis probatur, ut mihi pauca tantum addenda relinquuntur. Antequam ad proxenias ipsas

1) Quo de Graecorum more vide quae attulit Meier. Die Privatschiedsr. etc. p. 52 sq.

2) Attulit exempla aliarum gentium Franzius el. ep. Gr. p. 330.

accedam, mihi persuasum esse dicendum videtur recte Meierum contra Boeckhium et eos, qui illum secuti sunt, Wachsmuthium et Westermannum disputasse (p. 6), longe honorificentiorum fuisse apud civitates Graeciae proxeniam quam „consulatum“ nostrorum temporum, quocum eam comparandam putaverunt. Causam hanc imprimis v. d. affert, quod „nonnunquam eadem in urbe civitas eadem plus uno uteretur proxeno, nonnunquam vel eodem decreto pluribus eiusdem urbis civibus ab eadem civitate proxenia data esset, qui si essent imprimis ad negotia administranda vocati, ea impedituros fuisse magis quam expedituros.“ Idem proxeniis Boeoticis confirmatum videmus. Neque enim solum velut Oropios pluribus eodem fere tempore Atheniensibus proxeniam detulisse, verum etiam complures eodem decreto et ab his et a Tanagraeis, Orchomeniis, Thespiensibus proxenia ornatos novimus.

Ad septem decreta, quae Meiero innotuerunt (Tanagraea tria C. I. 1562. 1563 a. b. (c); Orchomenia duo C. I. 1564. et quod edidit Curtius in Mus. Rhen. 1843 p. 106 sq. repetiit Keil. S. I. B. I., foederis Boeotorum C. I. 1565, Oropium ibid. 1566¹⁾), haec accedunt: Unum foederis Boeotorum (Mittheilung d. dtseh. arch. Inst. in Athen. III, p. 93 ed. Lolling.) quattuordecim Tanagraea (Athen. III, p. 475. IV, p. 210. 211; duo sunt p. 291, alterius pauca tantum fragmenta restant; unum p. 292; duo p. 293 in uno lapide; sex in Hermae vol. XI. p. 97 sqq. ed. Robert.); tria Chorsiensia (Athen. IV, p. 215), quorum in duobus initium evanuit; decem Oropia (Preller Ber. d. K. S. Ges. d. W. IV. p. 157 sqq. n. 4—13. Rang. n. 678—687), quorum tria nihil praebent nisi pauca elementa; duo Thespiensia (Rang. n. 705. cf. Keil. z. S. p. 537), totidem Orchomenia (Keil. S. I. B. I et IV^{b)}) unum Acraephiense (Bull. de corr. hell. II p. 508).²⁾

Forma brevior, quam memorat Meierus (l. l. not. 97) „ἔδοξαν“ in nullo Boeotorum titulo occurrit; quae scribendi rationes in eiusmodi decretis singulis Boeotorum civitatibus usitatae fuerint, supra p. 11 ostendimus; hoc unum addemus in communis concilii decretis et in uno Orchomenio desiderari eum, qui sententiam dixerit; ita enim incipiunt: τοῦ δέινα ἄρχοντος ἔδοξε τῷ δήμῳ πρόξενον εἶμεν Βοιωτῶν καὶ ἐσθγέταν κ. τ. λ. C. I. 1565 (idem de titulo Lollingii quamvis mutilato statuendum esse persuasum habeo). Iisdem quas modo laudavimus inscriptionibus et alteri Orchomeniae (Keil. S. I. B. I) praescripta est forma: Θεὸς (Θεὸς) τοῦζαν (τύζαν) (ἀγαθάν). „Προξενία“ verbum pro decreto ipso non videmus usurpatum nisi in titulis Tanagraeis C. I. 1563, c. (C. I. ibid. b. ex coniectura Boeckhii) Athen. IV, 291 et 292 et in Acraephiensi (l. l. προξενία, vulg. προξενία, cum scriptum sit, exspectaris eodem lapide plura decreta id genus fuisse).

Praeter Orchomenium illud decretum (Keil. S. I. B. IV^{b)}), in quo iudices et scriba Megarenses praemiis afficiuntur, quod rem mandatam bene gesserint, ita ut ad alios honores proxenia accedat, nulli Boeotorum tituli perhibent singula beneficia, quibus publici hospitii ornamentum debetur, ne in Oropiis quidem decretis (Preller. l. l.) beneficia nisi generatim indicantur; proxenia ibi datur peregrinis, quod semper benevolos se praestiterint erga civitatem (ἐπειδὴ εὖρονς ὄν διατελεῖ τῇ πόλει Ὀροπίων) vel quod inopiae aut civium aut reipublicae privatisque quavis occasione data opitulati sint (καὶ τῶν πολιτῶν τοῖς χρεῖαν ἔχουσαν ἐμ παντὶ καιρῷ τὸ

1) Titulum Chaliensium C. I. 1567 Boeoticis non esse adnumerandum demonstravit Rossius: Alte lo-krische Insehr. von Chaleion od. Oeantheia p. 11, sententiam probavit Boeckhio ipsi (Berlin. Monatsber. 1857 p. 487).

2) Incertus sum, num proxeniae decretum sit in titulo Lebadeensi, quem ed. Cumanudes Ath. IV, 376.

συμφέρον πράττουσι n. 5 — κ. τ. π. αὐτὸς τοῖς δεομένοις χορίαν παρέχεται ἐν π. κ. n. 8 — καὶ ἐν παντὶ καιρῷ τὸ συμφέρον πράττει τῇ πόλει καὶ ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθὰ ἂν δυνατὸς ἦ n. 9. 10; similiter n. 6 et 7. In omnibus reliquis nihil quidquam additum est.

Proxeniā non sublatam esse post mortem eius, cui delata esset (Meier. l. l. p. 14) Boeotiae tituli consentientes testantur; addita vides verba αὐτὸν (αὐτοῦς) καὶ ἐγγόνους (αὐτοῦς κῆ ἐγγόνους) vel dativos καὶ αὐτῶ καὶ ἐγγόνου(ς) (in foederis proxenia Lolling. l. l. p. 93); κῆ αὐτῶ κῆ ἐγγόνους (Orchom. Keil. S. I. B. I.); ommissa sunt in uno foederis Boeotici (C. I. 1565) decreto, neque eo secius hanc quoque proxeniā ad posterōs pertinuisse cum Meiero statuendum puto, praesertim cum aliud eiusdem communis concilii decretum doceat id non omnino alienum fuisse a proxeniis foederis.

Usu factum est apud Boeotos, quod intellegamus ex titulis, ut, qui proxenia dignus censeretur, idem εὐεργέτου ornamento frueretur; neque enim usquam cum eo, qui proxenus appellatur, εὐεργέτου nomen non coniunctum vides. Cum in plerorumque decretorum initio ad πρόξενον (ους) additum sit καὶ εὐεργέτην (ας), ubi id omissum est, certe in fine comparent verba καθάπερ vel ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις sive λοιποῖς προξένοις καὶ εὐεργέταις¹⁾.

Privilegia, quae proxeniis a Boeotis tribui solebant, haec sunt. 1. γῆς καὶ οἰκίας ἐγκλησις (γᾶς κῆ οἰκίας s. οἰκίας ἔκκλησις) — in proxeniarum decretis foederis Boeotici, Tanagraeis, Orchomeniis, Chorsiensibus, Oropiis, Thespiensibus — 2. ἰσοτέλεια (ἑισοτέλεια) — Tanagr., Orchom., Orop. — 3. ἀτέλεια — foed. Boeot., Orchom., Orop. — 4. ἀσφάλεια — Tanagr., Orchom., Orop., Thesp. — 5. ἀσυλία (ἀσουλία) — foed. Boeot., Tanagr., Orchom., Orop., Chorsiens., Thesp. — ad ἀσφαλίαν et ἀσυλίαν addita sunt verba κῆ πολέμου κῆ ἱράνας ἰώσας κῆ κατὰ γᾶν (καγγᾶν C. I. 1565) κῆ κατὰ θάλατταν (vel dialecto vulgari καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης οὔσης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν) sive ordine inverso κῆ κατὰ γᾶν κῆ κατὰ θάλατταν κῆ πολέμου κῆ ἱράνας ἰώσας. — In fine decretorum haec verba scripta sunt: κῆ τὰ ἄλλα (τᾶλλα, τὰ λοιπὰ) πάντα καθάπερ²⁾ (ὅποῦτα ὅσα, ὅσαπερ) κῆ τῶς ἄλλοις (λοιποῖς) προξένοις κῆ εὐεργέτης τᾶς πόλιος; verbum γέγραπτη (ται) sive ὑπάρχει in nonnullis additum est; in duobus Oropiis (Preller. n. 7 et 8) scriptum est καὶ τᾶλλα πάντα ὑπάρχειν καθάπερ κ. τ. λ. Omnia, quae enumeravimus privilegia, nisi in Tanagraeis³⁾ Oropiisque titulis uno decreto non continentur, in iis vero civitatibus id plerumque factum esse observamus — per se apparet, ubi ἰσοτελείας mentio fiat, ἀτέλειαν locum non habere (cf. Meier. l. l. p. 20 sq.).

Ius agros et domus in civitate peregrina possidendi (ἐγκλησιαν) omnibus proxeniis ab unaquaque Boeotorum civitate datum esse tituli docent, neque enim in ullo proxeniae decreto desideratur; atque idem statuendum est de ἀσφαλείᾳ et ἀσυλίᾳ, quae ubique aut singula aut (id quod plerumque fit) coniuncta in decretis comparent, ἰσοτέλεια et ἀτέλεια non ab omnibus

1) Qua in sententia quominus perstemus non impedimur, quod in una inscriptione Orchomenia (Preller. l. l. n. 6) εὐεργέτου nomen non exstat; cuius in fine post „προξένοις“ erosum esse „καὶ εὐεργέταις ὑπάρχει“ sive „γέγραπται“ ex reliquis eiusdem urbis inscriptionibus colligimus.

2) Quam formam cum omnes ad unum tituli Tanagraei praebeant, „ὅποῦτα“ quod Boeckhius ad C. I. 1562 et 1563, b. coniecit in „καθάπερ“ mutandum esse manifestum est.

3) Non inutile videtur unum ex Tanagraeis titulis supponere. Athen. IV, 210. n. 2. Ἀριστοκλῆδα ἀρχοντος, μινὸς Θουῶν γεννημένη, κατὰ δὲ θεῖον Ὀμοῶν ἑκατηκᾶτη, ἐπεναφιδδε Ἀγάθαρχος· Ἐθνοτοσ Μελίτωνος ἔλεξε· δεδόχθη τῷ δάμν, πρόξενον, εἶμεν κῆ εὐεργέταν τᾶς πόλιος Ταναγραίων Λιωνούσιον Θεοφίδιος Λαματριεῖα αὐτὸν κῆ ἐγγόνους κῆ εἶμεν αὐτῶς γᾶς κῆ οἰκίας ἔκκλησιον κῆ ἑισοτέλειαν κῆ ἀσφαλίαν κῆ ἀσυλίαν κῆ πολέμου κῆ ἱράνας ἰώσας κῆ κατὰ γᾶν κῆ κατὰ θάλατταν κῆ τὰ ἄλλα πάντα καθάπερ τῶς ἄλλοις προξένοις κῆ εὐεργέτης.

civitatibus tribuebantur, illa enim, Tanagraea decreta et Oropia si exceperis, in uno Orchomenio (Keil. S. I. B. IV^b annis fere 223—190 a. Chr. tribuenda est, vide Keil. S. I. B. p. 23) imperitur; neque haec plus tribus titulis (duobus foederis Boeotici C. I. 1565. Lolling. l. l. 93 et uno Oropio Preller. l. l. n. 6.) decernitur. Quod Robertus dicit in Hermae vol. XI. p. 102: „schwerlich wird man irren, wenn man, wie es denn für unsern Stein einfach feststeht, den Proxenedecreten ohne *ισοτέλεια* resp. den höheren Vergünstigungen der *ισοπολιτεία* oder *ἀντέλεια* ein relativ höheres Alter zuschreibt“ id ita probo, ut de eiusdem urbis decretis statui posse putem; neque vero diversarum civitatum decreta ita inter se conferenda esse persuasum habeo ¹⁾.—

Ex uno Aeraephiensium titulo intellegimus aliqua in civitate proxeniarum decretis nulla addita esse singula privilegia, quod idem in civitatibus non Boeotiis (C. I. 2331) raro accidisse testatur Meier. l. l. p. 15, not. 141. Titulum (ed. Girardus Bull. d. corr. hell. II. p. 507) cum valde differat a reliquis apponendum curavimus.

ΠΡΟΞΕΝΙΗΧΙΟΝΝΙΑΑΣΑΙΝΟΜΑΧ.ΕΑΕ.Ε
 ΔΕΔΟΧΘΗΤΥΣΣΟΥΝΕΛΡΥΣΚΗΤΥΑ ΜΑΝ
 ΑΡ...ΩΚΩΡ.ΙΟΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΜΕΝ
 ΚΗΕΥΕΡΓΕΤΑΝΤΑΣ.Ο...ΑΚΡΗΦ.ΕΙ.Ν
 ΑΥ... ΜΕΝΑΥΤΥΣ
 ΔΙΚΑΙ..ΑΚΗΤΥΣΑΛΛΥΣΠΡΟ
 ΟΣΑ

Προξενίη· Χιοννίδας Διομάχ(ω) ἐλε(ξ)ε.
 δέδοχθη τῶς συνέδρου κῆ τῷ δ(ά)μν...
 Κοπ(α)ῖον πρόξενον εἶμεν
 κῆ εὐεργέταν τῶς (πό)λιος Ἀκρηφ(ε)εῖ(ω)ν,
 5. κῆ) αὐ(τὸν) κῆ ἐγγόνως κῆ εἶ)μεν αὐτῶς
 δίκαια κῆ τῶς ἄλλως προ-
 ξένως.....)

pro ἐγγόνως v. 5 scribendum est ἐσγόνως, versus sextus, cum nihil simile in ullo decreto inveniatur, difficilis est ad supplendum, haud scio an in spatio undecim fere litterarum capaci scriptum sit: ὅσα γέγραπτη, v. 7 videntur haec excidisse ξένως κῆ εὐεργέτης τῶς πόλιος Ἀκρηφ(ε)εῖ(ω)ν, v. 8 εἶ(ω)ν). Προξενίη forma videtur indicare plura in eodem lapide incisa fuisse decreta id genus. —

Restat, ut eas enumeremus civitates, quarum cives a Boeotiae foedere ac singulis urbibus proxenia honorati sunt. Ut ab illo incipiamus, Carthaginiensis quidam, quem in Graeciam legatum missum esse, ut de communibus adversus Romanos consiliis ageret, Boeckhius suspicatur, a Boeotis proxenus appellatur (C. I. 1565). Orchomenii proxenia ornant tres cives Megarenses iudices et scribam (Keil. S. I. B. IV^b) et duos Alexandrinos (unum ex Alexandria Aeolensi oriundum C. I. 1564; alter fueritne ex eadem an ex urbe Aegyptia non liquet, Keil. S. I. B. I). A Tanagraeis et Graecarum urbium cives et incolas aliarum terrarum proxenia honoratos videmus Athenienses singulos (C. I. 1562. Athen. III, 475), duos Corinthios (Ath. IV, 291.), unum Elatensem (ibid. 292.), unum Eretriensem (Herm. XI. p. 97 a.), duos Chalcidenses (C. I. 1563, b. c.),

1) De singulis privilegiis vide Meier. l. l. p. 17—23.

Demetriensem (Athen. IV, 211.), singulos Neapolitanos (Macedoniae) (Athen. l. l. 293. Herm. l. l. b.), Macedonem, urbis nomine non addito (Herm. l. l. c.), Pisidam (ibid. c.), tres cives Antiochiae, Syriae metropolis, quae vocatur Epidaphne (Athen. IV, 211). *Thespiarum* civitas pluribus Atheniensibus (Lebas. n. 497. cf. Keil. z. S. p. 537.) et uni Corinthio (Keil. l. l.) impertivit. *Chorsiensis* Phenei civem proxenum suae civitatis esse voluit (Athen. IV, 215. cf. p. 304), *Oropii* eundem honorem tribuunt Thebano¹⁾ cuidam (Preller. l. l. n. 8.), tribus Atheniensibus (ibid. n. 4. cf. B. d. S. G. d. W. VI, p. 205. — n. 6 et 7.), duobus Chalcidensibus (ibid. 5.), totidem Meliteensibus (Thessalis ibid. 9 et 10), uni Creti (C. I. 1566.). *Acraephienses* Copaeum quendam proxeniae honore dignantur (Bull. l. l.).

De deorum apud Boeotos cultu.

Eorum titulorum, qui pertinent ad cultum deorum et certamina in eorum honorem celebrata, larga exstat copia. In quibus quamquam fatemur non pauca desiderari, quae ad sacra illustranda faciant, quamquam interdum fit, ut ne ex titulorum quidem fonte haurire liceat, tamen satis multa ex iis emanant, quae alicui scriptorum loco lumen afferunt, multa etiam nova, quae frustra apud scriptores quaesieris. Hoc unum imprimis lapides, qui quasi patroni Boeotorum exstiterunt, docent eos non ita, ut a plerisque scriptoribus traditum legimus, a cultu et humanitate afuisse, quippe quos non modo deorum cultum religiosissime tutatos esse, verum etiam elegantiores artes non minus coluisse quam reliquas Graeciae gentes videamus. Veluti cum non paucos Boeotos in collegiis artificum Dionysiacorum fuisse et victores certaminum quae dicuntur musicorum exstitisse tum permulta a Boeotis ipsis in deorum honorem festa his certaminibus celebrata esse magno inscriptionum numero docemur.

Constat Boeotos ex antiquissimis temporibus Amphictyoniae Delphicae addictos fuisse²⁾, eosdem autem eo ipso tempore, quo Aetoli delubro Delphico potiti erant³⁾, inter Amphictyoniae civitates fuisse ex titulis manifestum est (C. I. 1689. b. Curtius Anecd. Delph. 40—45. Rang. n. 706. — 713. Wescher et Foucart. inscr. de Delphes. n. 2—6). Videmus inde Aetolos speciem quandam veteris societatis servavisse, ita ut singularum civitatum paucos admitterent hieromnemes. Velut in compluribus illis decretis Boeotos binos videmus misisse, in aliis non comparant (Rang. n. 709. 711. 712. Wesch. et Fouc. 3. 4. 6.), quod ita explicandum puto, ut singulae civitates praeter Delphos, qui ubique exstant⁴⁾, in vicem hieromnemes mittere ab Aetolis iussi sint.

1) Non recte Rangabeus n. 687 ad *Θηβαία* addidisse videtur (p. 262) „est l'habitant de Thèbes phthiotique;“ quod si ita esset, non dubium est, quin addituri fuerint id quod n. 681 et 682 ad Meliteensem illum adiunctum videmus „*Θεσσαλιόν — τῆς Φθιωτίδος*.“ Neque abhorruisse ab usu Boeotorum ut et ipsius Boeotiae urbis cives proxenos appellarent patet ex Acraephiensium decreto (Bull. de corr. hell. II. 508). Formam *Θηβαίως* pro *Θηβαίος* testatur Stephanus Byz. atque *Θηβαίως* omisso iota ex Boeotismo scriptum est, ut *Παραίως*; cf. Ahrens I. p. 188 et Add. II. p. 520.

2) Schoemann, Gr. Alth. II³, p. 32 sq. Rang. A. H. II, p. 319 sq.

3) De tempore vide Boeckh. C. I. p. 824. Rang. A. H. II, p. 321.

4) Curt. l. l. n. 43 nulli exstant nisi Aetoli.

Complures apud Boeotos deos non singularum urbium proprios habitos, sed cum omnium civitatum communes essent ab universo Boeotorum populo cultos esse satis notum est¹⁾. In summo honore videtur fuisse Minerva quae vocatur Itonia s. Itonis, cuius ad delubrum prope Coroneam situm (eius reliquias nondum repertas esse — Ross, Wanderungen i. Gr. I, p. 33 — valde dolemus) cunctae Boeotorum gentes confluebant, ut ibi Pamboeotia certaminibus celebrarent. Quae qua ratione instituta sint, iunctane fuerint certamina equestria, gymnica, musica iudicare non licet, cum una sola inscriptio ad nostram pervenerit aetatem, qua docemur in eis ludos equestres ita institutos esse, ut „totae alae vel turmae inter se decurrerent“²⁾. Inter quas Lebadeensem equitatum vicisse eodem ex titulo cognoscimus (C. I. 1588). Ad imperatorum tempora Pamboeotia duravisse patet ex duobus titulis uno Acraephae altero Chaeroneae reperto (Keil. S. I. B. XXXI. v. 73. p. 118. Decharm. l. l. n. 16), quorum illum temporibus Gai, hunc non ante Antoninorum aetatem exaratum esse veri simillimum est³⁾; ibi commune Boeotorum concilium imaginem pictam Epaminondae (cf. p. 19) in templo Minervae Itoniae collocandam esse decernit, hic Dexippus quidam lapide sepulchrali honorat matrem defunctam Flaviam Lanicam, quae appellatur ἀρχιέρειά διὰ βίου τοῦ τε κοινοῦ Βοιωτῶν τῆς Ἰτωνίας Ἀθηναῖς. Num Boeoti illic, praeterquam quod sacra communia celebrabant, res foederis deliberaverint, ut Aetolorum commune Thermi, quamquam probabile est, tamen, nisi coniectura uti lubet, non possumus non in medio relinquere. —

Praeterea nullus in lapidibus Minervae cultus memoratur, nisi in fragmento tituli vetustissimi Thisbensis (C. I. 1592. cf. Kaibel. epigr. n. 757); quo ultima verba, ut videtur, hexametri continentur: *ΙΔΑΝΕΦΕΚΕΝΑΘΑΝΑΙ* δ' ἀνέστηεν Ἀθήνα.

Proximo loco dicendum est de Jovis apud Boeotos cultu atque initium faciendum putamus a Jove Liberatore (*Διὶ Ἐλευθερίῳ*), qui ab universis Graecis Plataeis colebatur. Persis victis Graeci illa in urbe Aristide auctore (Plut. Arist. 21) Jovem Liberatorem ara et statua (quam memoratam vides C. I. 1624) honoraverant, atque in eiusdem honorem ludos quinquennales gymnicos instituerant (Paus. 9, 2. 5 et 6. cf. Plut. Arist. 19 et 21), qui commemorantur in titulo Megarensi (C. I. 1068), ubi inter alios ludos habes *Ἐλευθέριον ἐν Πλαταιαῖς*; eadem certamina laudantur in inscriptione Halicarnassensi, imperatorum temporibus tribuenda (Rev. arch. XXIV, p. 109 sq. *Ἐλευθέριον τὰ ἐν Πλαταιαῖς ἀνδρας ἵππιον*, unde apparet iis equestria certamina inserta fuisse); haud scio an ad hos ludos spectent verba epigrammatis, quod Kaibel. l. l. n. 931 edidit: *μηδοφόρος τε Πλάται' ἠγλάϊσεν στεφάνοις*. Jovi Liberatori commune Boeotorum donarium quoddam, tripodem ut videtur, misisse patet ex fragmento tituli nuper Coclae, in vico prope Plataeas sito, reperti (Bull. de corr. hell. I. p. 208) verbis his: *Βοιωτοὶ Διὶ Ἐλευθερίῳ τὸν (τρίποδα) ἀνέθειξαν*. Foucartius tertio eum saeculo a. Chr. tribuendum censet.

Jovem Servatorem⁴⁾ (*Δία Σωτήρα*) Acraephae esse cultum patet ex inscriptione ibi reperta (C. I. 1587), ubi habes catalogum eorum, qui in ludis Soteriis victores evaserunt. Eos ludos post bellum Mithridaticum institutos esse summa cum probabilitate ostendit Boeckhius l. l. Eos et musicos et gymnicos fuisse patet ex altera parte inscriptionis, quam edidit Leakius

1) Daedala magna in honorem Jovis et Junonis Plataeis (Paus. IX, 3. 5) et Posidonia Onchesti (Strab. 9, 284) antiquitus instituta, quae item ab universis Boeotis celebrabantur, hic omittere consentaneum videtur, cum in titulis eorum nulla mentio facta sit.

2) Verba sunt Boeckhii ad C. I. 1588.

3) De tempore horum titularum vide Keil. S. I. B. p. 120 sq. et Henzen. Ann. dell' inst. 1866 p. 141.

4) De Jove aliisque diis et deabus Servatoribus vide M. H. E. Meieri comment. epigr. p. 65 sq.

tab. XI n. 50, a. (Keil. S. I. B. VIII. p. 60 sq.) post eum Lebas. n. 585, b., cuius in fine cum certamina musica antecedant haec verba exarata leguntur:

τὸν ὀπίστην ἀπὸ τοῦ τροπαίου
Ὀλύμπιος Ἀριστίδου Θεβαῖος
τὸν δαυλον ἀπὸ τοῦ τροπαίου.

Eadem in urbe colebatur *Ζεὺς μέγιστος*, cuius in honorem Epaminondas Acraephiensis ille boves immolavisse perhibetur C. I. 1625 v. 66.

Ζεὺς μειλίχιος Orchomeni videtur cultus fuisse, siquidem recte, ut mihi videtur, Boeckhii C. I. 1568, v. 4 elementa *ΔΙΙΜΕΙΛΙΑ* collato versu 8, ubi exstant *ΧΥΜΕΙΛΙΧΙΥ* (τῷ *Μειλίχῳ*) legenda esse censet *Αἰ Μειλίχῳ* (cf. Lebas. n. 615).

In Jovis honorem Tanagrae certamina facta esse coniecit Decharmius nisus titulo in Helicone reperto (l. l. n. 48), ubi inter victorias ludorum commemorantur *Καισάριον ἐν Τανάγρα*; ad haec enim referendum putat, quod scriptum est C. I. 1582:

Εικόνα τῆνδ' ἀνέθηκε Φορούστιας καὶς ὁ Τροάκος
Κῆρυξ νικήσας καλὸν ἀγῶνα Αἰός.

Quamquam hoc conici magis quam sciri vir doctus ne ipse quidem negaverit. An est, quod impediamur, quominus ea cum Foucartio (Rev. arch. XXIX p. 112) ad notissima illa basilica Lebadeae acta referamus?

Summo in honore fuit oraculum Jovis Trophonii Lebadeae; eius mentionem factam videmus in titulo Lebadeensi (Keil. S. I. B. XVI p. 79. *Διονύσῳ Εὐσταθίῳ κατὰ χρησμὸν Αἰὸς Τροφονίου*). Hunc eundem esse atque Jovem Regem (*Αἰα Βασίλεια*) Ulrichsius (Reis. u. Forsch. i. Gr. I. p. 169, not. 22) mihi persuasit¹⁾. Juppiter Trophonius occurrit duobus titulis Lebadeensibus C. I. 1571 (Lebas. n. 761) et Lebas. n. 762 (Keil. z. S. p. 577 sqq.), quorum priore „pecuniarum recensio continetur, quae a variis hominibus Lebadeae vel dedicatae vel depositae erant in Trophonii thesauro“; non de aliis cogitandum esse locis, id quod in medio relinquendum putavit vir doctus (p. 755. a.), videtur patere ex titulo altero, quo decretum simillimum continetur; eius initium hoc est: *Θεὸς τῆνδ' ἀγαθῆ· Οὐδὲ συνεβάλλοντο εἰς τὸν τοῦ ἱεροῦ σηκοῦ (θησαυρόν) ὁ ἱερεὺς τοῦ Αἰὸς τοῦ Τροφονίου Τροφονιαρὸς κ. τ. λ.* — Deinde equites Lebadeenses *Τροφονίῳ* dedicant nescio quid ob victoriam in Pamboeotiis reportatam (C. I. 1588. cf. p. 27). Addenda est inscriptio Chaeronensis (Decharm. l. l. n. 16), ubi honoratur sacerdos quaedam *τῆς Ὀμοιοῖας τῶν Ἑλλήνων παρὰ τῷ Τροφονίῳ* (de *Ὀμοιοῖα* vide infra p. 37). Fateor me nescire, qua auctoritate nisus Decharmius dicat l. l. p. 30: „Or, Trophonios était honoré en Béotie, à Oropos à Lebadee surtout“, neque quo iure Pittakisius (Eph. arch. 3046) ex litterarum frustulis effecerit *Τροφώνεια τὰ ἐν Ὠροπῶ* (cf. p. 36); equidem praeter Lebadeensem nullum in Boeotia Trophonii cultum novi (de Trophonio, cuius simulacrum anaglyptum Ulrichsius: Reis. u. Forsch. II, p. 72 prope Eteonum invenit, nihil constat). *Ζεὺς βασιλεύς* appellatur in titulo Lebadeensi apud Keilium S. I. B. XI p. 71 sq. (Lebas. n. 752), ubi sunt haec verba: *Νέων Φασκώ(νδαι) ἀγωνοθετεῖ(σας) τὰ βασιλεια τὸ ἐληοχρισ(τεῖον) ἀνέθηκε τοῖ (Αἰ) τοῖ βασιλε(ῖ) κ(ὶ) τῆ) πόλι* (a qua ex more oleum ad certamina publica praebendum erat²⁾). Ex eadem urbe accedit tituli frag-

1) In eadem sententia sunt Wachsmuth. Hell. Alth. II, p. 506. „Zeus Trophonius oder Zeus Basileus“ et Welcker, gr. Götterl. II. p. 489. Longe alium esse Jovem Trophonium ac Regem contendit Stephanus, Reise durch einige Gegenden d. nördl. Griechenlands p. 71., qui sententiam probavit Keilio S. I. B. p. 54 et 80.

2) Krause, d. Gymn. u. Agon. d. Hellen. I. p. 191 sq. . . „dass es für die spätere Zeit sehr wahrscheinlich wird, dass die Bestreitung des Oeles vom Staate ausging“.

mentum Keil. S. I. B. XXV, C. p. 106. (Lebas. n. 753.) *Αἰ βασιλεῖ καὶ τῇ πόλει Λεβαδέων Μένανδρος Χρησίμου.*

Ludi, qui in eius dei honorem post pugnam Leuetricam instituti erant (Diod. Sic. XV, 53), et *Βασίλεια* nominabantur et *Τροφώνεια*¹⁾, atque constabant ex certaminibus musicis, gymniciis, equestribus. 1. *Βασίλεια* appellata sunt: Arch. eph. 1862. n. 219. Atheniensis poetae dithyrambici victoriae enumerantur, locum ibi tenent *Βασίλεια ἐν Ἀλεξανδρεία*, *Βασίλεια ἐν Μακεδονία*, *Βασίλεια* quae, cum nihil additum sit, Lebadeensia, notissima basiliorum, videntur esse. C. I. 1515 Arcas quidam vicit „*Βασίλεια ἄνδρας δόλιζον*“. Foucart et Wescher Inscr. de Delphes n. 477 victor „*τὰ βασίλεια παῖδας στάδιον*“ Apollini nescio quid dedicat; certamina equestria laudantur in epigrammate Thebano (Cumanudes Athen. III, p. 478. Foucart. Rev. arch. XXIX, p. 110. Kaibel. l. l. n. 492); ibi vv. 5 sq. haec sunt:

ὄ(ς) Βασίλεια Διὸς καὶ ἐν Ἡρακλέους τρις ἐνάθλους,
ἵππους νικήσας δόματ' ἐπηγάσεν.

Nescio, quid sibi velit Kaibelius, cum addat „Jovi βασιλεῖ sacra faciunt Trophonii oraculum adituri“; hoc nihil ad rem, cum per se appareat h. l. de ludis basiliis sermonem esse. Valde autem miror, quod idem v. d. in epigrammate n. 931 explicando ita erravit, ut Pamboeotia Lebadeae acta esse diceret, in errorem nescio quo pacto inductus titulo C. I. 1588, quem supra laudavimus p. 27; verba inscriptionis haec sunt:

Σοὶ τὰδ' Ὀνήτωρ μῆλα πατρώε σήματα νίκης
Πυθόφης ἱερῆς τ' ἀντίθεμ' εὐεπίης.
Τὸν Νεμέη Θήβη τε καὶ εὐρύχορος Λε(βάδεια
μηδοφόνος τε Πλάται' ἠγάσεν στεφάνους κ. τ. λ.

v. 3 quin *βασίλεια*, non Pamboeotia sint intellegenda dubitari nequit. (v. 4, ut hoc addam, adicienda erant Eleutheria, quae item Plataeis celebrata esse supra vidimus p. 27). Eadem basilia memorantur in fragmento lapidis Thebis reperti, quod edidit Foucart. Rev. arch. XXIX, p. 112 sq. (Decharm. l. l. n. 9), in titulo Lebadeensi supra laudato (Keil. S. I. B. XI p. 72), in inscr. Rhodia (Foucart. inscr. inéd. d. Rhodes. n. 14). 2. *Τροφώνεια* nominantur in titulo Attico (Rang. n. 967), ubi duo athletae Athenienses *Τροφώνια τὰ ἐν Λεβαδέια (Λεβαδία)* bis *ἄνδρας περὶχρότιον* et *πάλην* vicisse perhibentur. Eph. arch. 2563 Megarensis quidam victor evasit *Τροφώνεια* *πυγμῆν*. C. I. 1068 civis eiusdem urbis praeter alios ludos *Τροφώνεια ἐν Λεβαδέια* bis vicisse dicitur. Eph. arch. 4096 *κῆρονξ διαπερίδος*²⁾ vicit in iisdem ludis. Hos ludos quinquennales fuisse probat Boeckhius collato titulo Lebadeensi C. I. 1603, ubi verba *ἱερητεύσας πενταετηρίδα* interpretatur: „sacerdotio functus in quinquennialibus Basiliorum ludorum“.

In honorem Jovis Ἑομολοῖι³⁾ ludos (*Ὁμοιόωια*) certaminibus musicis Orchomeni actos esse cernimus ex C. I. 1584; cum iisdem iuncta fuisse certamina gymnica perspicuum fuerit ex titulo Megarensi (Eph. arch. 2558), ubi inter athletae victorias commemorantur *Ὁμοιόωια πυγμῆν*, quamquam ambigimus, utrum ad Orchomenum an ad Thebas, ubi iidem ludi celebrabantur (Müller. Orchom.² p. 229), verba referenda sint.

Juno Regina (*Ἥρα βασίλισ*) una cum Jove Rege colebatur, id quod patet ex C. I. 1603;

1) vide Boeckh. Explicatt. ad Pindar. p. 176. C. I. p. 779, a.

2) Vide Pittakis. l. l. p. 2055 sq.

3) cf. Boeckh. C. I. p. 733, b. Welcker. gr. Gött. II, p. 208, not. 110.

ibi huic deae dedicationem advertimus factam esse ab eodem, quem supra (p. 29) Jovi Regi nescio quid dedicare vidimus, Menandro. *Βασιλίδα* aliud epitheton eiusdem Junonis, quae *Ἡνώζη* dicta sit a Pausania (IX, 39. 5), esse censet Boeckhiius p. 779, b.¹⁾ Mirum est quod, cum constet Junonem a Boeotis multis festis multisque templis cultam esse (Preller. gr. Myth. I³, p. 129) hoc unum exstat exemplum lapideum, quo huius deae mentionem factam videmus.

Quamquam Apollo colebatur, id quod comperimus ex scriptoribus, Thebis, Tanagrae aliisque Boeotiae in oppidis, tamen nullae temporum reliquiae adhuc in lucem sunt protractae praeter oraculi Ptoi, qui vocatur, Apollinis²⁾, prope Acraephiam siti. In inscriptione ibi a Lollingio reperta (Mitth. d. dtsch. arch. Inst. in Ath. III, p. 87) Boeoti gratias referunt Apollini pro oraculo foederi salutem ferente hisce verbis: „τοῖ Ἀπόλλωνι τὸν τρίποδα ἀνέθειαν Βοιωτοὶ μαρτυροῦμεν τῷ θεῷ καὶ ἀποδόντος τὰν ἀγαθὰν μαντείαν.“ Tripodem, ut videtur, dedicare eosdem intellegimus ex titulo ibidem reperto, quem edidit Ulrichs. l. l. I, p. 247. (repet. Keil. S. I. B. X.); ad eundem deum referendi videntur tituli, quibus oraculum Apollinis memoratur: C. I. 1593. Bull. de corr. hell. I. p. 208 et 210. Posteriore aetate obsolevit oraculum, sicut alia Boeotiae praeter Trophonium, id quod discimus ex Plutarcho (de defectu orac. V). Oraculum Ptoium, quamquam aliquando Thebanorum fuisse testatur Strabo (IX, 2. 34. p. 413), tamen saeculo fere tertio a Chr. nostro iure colligimus in potestate Acraephiensium fuisse. Qui cum illa aetate sui iuris essent, ut patet ex titulis nuper editis (Bull. de corr. hell. II, 507 sq.), ipsi res Apollinis Ptoi curasse videntur; quod idem perspicuum est ex titulo Acraephiensi, quem supra laudavimus p. 14 et 22, ubi polemarchi a senatu populoque Acraephiensi iubentur praemium nescio quod locare hominibus privatis, qui 2000 drachmas donaverant *εἰς καθιστάσιν* (ita legendum rectissime statuit Keil. S. I. B. p. 133 contra Ulrichsium, qui l. l. p. 248 n. 16 proponit *εἰς καθίστασιν*) *εἰς τὰ Πρώτα τὰ πενταέτηρα*. Cum magnificentissimis enim epulis iunctos fuisse ludos in honorem Apollinis Ptoi institutos quinquennales festumque illud pompis magnis choreisque (*σώφροις*) patriis celebrari esse solitum novimus ex C. I. 1625 v. 47. Eiusdem inscriptionis vv. 36 sq. nos docent Ptoia, cum per triginta annos defecissent, ab Epaminonda Acraephiensi fere aetate imperatoris Gai renovata esse. Ex more illorum temporum coniuncta videmus *Πρώτα καὶ Κασάρηα*, ita ut unum efficerent festum. Apollinem Daphnephorium³⁾ Chaeroneae cultum esse ex lapide illo in oppido reperto (C. I. 1595) videtur apparere, qui, ut ex verbis: „Ἀπόλλωνος διαγραφοῦ Ἀγαμέμδου σοοδίνης“ manifestum est⁴⁾, basis fuit statucae Apollinis eiusque sororis.

Dianam *Chaeroneae* cultam esse praeter eum, quem modo laudavimus, alii tituli docent; qui omnes petendi sunt ex Corp. Inscr.: serva dicatur Dianae hierodulus⁵⁾ 1609 eiusque sacerdos memoratur 1635; praeter titulum C. I. 1595 (patet enim *σοοδίνης* eandem esse atque *εὐλείθυνας*) quattuor Dianam Ilithyiam suppeditant, quibus gratiae referri videntur deae pro

1) Ulrichs. Reis. etc. I, p. 169 dicit *Ἡραν βασιλίδα* esse *Κόρην* sive *Ἐρκύραν*, reginam Orci, nisus coniectura nimis, ut mihi videtur, audaci; verba Pausaniae (IX, 39. 4) *Κόρης ἰστί καλουμένη θήρα* mutanda putat in *καλουμένης Ἡρας* (p. 177).

2) Paus. IX, 23. 6.

3) De hoc deo vide, quae attulerunt Boeckh. Pind. Fragm. p. 590. Preller. Myth. I³ p. 229 et 233.

4) cf. Franz. el. ep. Gr. p. 331.

5) De manumissione sacra scripserunt Hirtius „Die Hierodulen“ cum appendice Boeckhii p. 48 sqq. Boeckh. C. I. ad n. 1608. E. Curtius Anecd. Delph. p. 16 sqq. M. H. E. Meierus Die Lehre von der Freilassung, Allgem. Litter. Ztg. 1843.

partibus benigne in lucem prolatis. 1596 et 1597 appellatur *Ἀστραμὶς Ἐλλειθυή* (ita etiam 1596 scriptum esse, non *Ἐλλειθυία*, id quod praebet Boeckhius, docet consensus apographorum Lebasii n. 794 et Rangabeii n. 1218); 1598 pro Ilithyis ipsis dea appellatur, ubi gratias agere vides maritum cum uxore *Ἀστράμιων πρόαις. Ταναγραεὺς* titulum similem edidit Cumanudes Athen. IV, 294 *Ἀθανάξκεια Ἰταῶ | Ἀστράμιδι Ἐλλειθυή*. Eidem deae *Thespiis* filia a parentibus dicatur Dech. l. l. n. 28 ... καὶ (ῥ)νηγατέρα Φύλλαν(α) Ἀστράμιδι Ἐλλειθυία. Templum *Ἀστράμιδος Ἐὐκλείας Thebis* fuisse memorat Pausanias (IX, 17. 1.), ad hanc deam referendum videtur epigramma sacerdotis ut videtur statuae subscriptum Keil. S. I. B. LXIV, p. 174. Kaibel l. l. n. 869. *Lebadeae Ἀστράμιδι ἀγοροῖδι*, quae vulgo *ἀγοροτέρα* nuncupatur, gratias agi videmus in titulo a Cumanude (Athen. IV. p. 377) edito: *Ἀγαθῆ τύχη | Ἀὐθ. Κάσθα- | λος Ἀστρέ- | μιδι ἀγο- | τίδι χωρι- | στήμων.* — *Haliarti* Dianam cultam fuisse patet ex titulo ab Ulrichsio primum edito (ann. dell' inst. XX. p. 55. n. XII., repetiit Keil. z. S. p. 573 sq.), ubi sacerdos *Ἀστράμιδος* comparet. Haud scio an templum Dianae inter ea fuerit, quae Pausanias (IX, 33. 3) confirmat ibi se vidisse neque comperisse, quorum deorum sacra essent. In titulo Pittakisii (Eph. arch. 3064) occurrunt elementa *ΑΡΤΕ..ΜΓΙΙΙΤΕΙΑ*, in quibus num editor recte putet inesse verba „*Ἀστράμιδι Ἐλλειθυία*, dubito cum Keilio (z. S. p. 589); quo in loco lapis fuerit, Pittakis reticet, nisi fallor ad Thisben, cuius oppidi tituli antecedunt, pertinet.

Aesculapium, ad quem iam transgredimur, pluribus in Boeotiae oppidis cultum esse ex solis inscriptionibus novimus, cum scriptores, quod sciam, hac de re taceant. Ac primum quidem ex manumissionis decreto Thespiensi (Keil. z. S. n. XXI), quod alteri a. Chr. n. saeculo videtur tribuendum esse, patet eius templum illa in urbe fuisse. Eutyclus quidam manumittit tres servos et unam servam, ita ut eos tribus committat patronis coram Aesculapio teste, cuius in templo columnam, in qua manumissio inscribitur, collocat. His patronis libertas servorum pronuntianda est post Eutyclus obitum in sepulcro eius (de hac nova manumissionis ratione vide Keil. l. l. p. 522 sq.). Orchomeni Aesculapium cultum esse apparet ex titulo a Rangabeio edito n. 898; cuius in initio, quod repetiit Keil. z. S. p. 579 apographo Welckeri nisus, cum haec exstent verba: *Θύσ' τοῦ συνεβάλλοντο ἐν (τ)ὸν (θεισανθὸν τῶ) Ἀσ(κ)λαπιῶ¹⁾*, intellegimus recensum contineri pecuniarum deo dedicatarum (cf. de Trophonio p. 28); sequuntur *ἄοχοιτες* quatuor ut videtur cum patronymicis et scriba, quos non ad civitatem, sed ad Aesculapii *γερονσίαν τεράν*, qualis occurrit in titulo sequenti, pertinere arbitror; neque enim ullo in Orchomeniorum decreto plures archontes tempori designando inserviunt. Iam accedimus ad eum titulum, quem contra Boeckhium, qui eum Locrensibus adnumeravit (c. l. 1755), Curtius inter Boeoticos recepit (eum secutus est Keil. S. I. B. XXII. a. p. 90²⁾) ac recte quidem, iam enim constat (cf. Bull. de corr. hell. II, 503 sq.) eum ad Hyettum, urbem Boeotiae, esse referendum. Inde intellegimus concilium sacrum *τοῦ Σωτήρος³⁾ Ἀσκληπιῶ* dono accepisse *χωρεῖδιον στυγάλειον* (ex apographo Girardi), quod agrum incultum significare videtur, octo plethra continens, cuius fines in hoc titulo e vicinis definiuntur; in eodem lapide exstat alius titulus huic simillimus (amplius apographum dedit Girard. l. l.) in fine apponuntur socii concilii sacri novem. In margine lapidis tertius est titulus, quo quid contineatur ne ex Girardi quidem apographo satis constat, subscriptus

1) De forma *Ἀσκληπιῶ*, quae in lapide exstat, cf. Keil. z. S. not. 71.

2) Nescio, quo Lebas. titulum referat, cum eundem bis ediderit, n. 608 (inter inscr. Cyrtou.) et n. 1011 (inter Loerid. inscr.)

3) De aliis *Ἀσκληπιῶς Σωτήροι* cf. Keil. S. I. B. p. 92, quibus complures addidit Meier. comm. epigr. p. 65.

est archon eponymus, Aur. Zopyrus, quem, cum eius nomen inter *γερονισιαστίας* desideretur, Orchomeni archontem fuisse censeo.

Mercurium duobus in titulis Lebadeensibus offendimus (Keil. S. I. B. XIII, p. 75 et XIV, p. 77), quorum hunc dedicatorium esse sponte patet (*Μενεκράτης Μοσχίωνος Ἀθηναῖος Ἐρμῆ*), illum:

<i>Παράμορος</i>	<i>Νομοκράτια</i>
<i>Ἀ(φ)χίας</i>	<i>Ἀμφία</i>
<i>Ἐπιζαίτης</i>	<i>Μονήχα</i>
<i>Χαρο(π)ῖνος</i>	<i>Ἐπιδοττίς</i>
<i>Ἐξασθένειος Ἐρμῆ</i>	

item esse dedicatorium demonstravit Keilius (S. I. B. p. 75) contra Stephanium, qui (Reise durch ein. Ggd. d. n. Gr. p. 71) *Ἐρμαῖ* nominativum (coll. Paus. IX, 39. 7) esse contendit. Recte enim monet vir doctus, si *Ἐρμαῖ* legendum statuamus offensionem esse, quod pro duobus, qui commemorantur a Pausania, quinque h. l. afferantur Hermae, neque, quid mulieres alteri columnae inscriptae sibi velint, explicari posse. Dativum igitur *Ἐρμῆ* sicut in altera inscriptione locum tenere. Chthonium¹⁾ esse Mercurium illum Lebadeensem idem vir doctus mihi persuasit.

Mercurius *ἐναγώνιος* coniunctus cum Minya comparet Orchomeni (Keil. S. I. B. XV, p. 77); ei gymnasiarchus nescio qui ex more ab ephobis dedicatur. Ad eundem *ἐναγώνιον* referendus est titulus Thisbensis, quem ediderunt Pittakis. Eph. arch. 3062 et v. Velsen. Arch. Anz. XIV. p. 283: *Πρόπιλος Ἀγαθοκίλους (Θοσβέδς | γυμνάσιαρχήσας ἐκ τῶν | ἰδίων ἀνέδηγεν τὴν στο- | ἄν καὶ τὴν εἰσοδὸν καὶ τὰς | θύρας Ἐρμῆ, Ἡρακλεῖ | καὶ τῇ πόλει*. Saepius autem Mercurium et Herculem tanquam praesides gymnasiarum componi nemo nescit (vide Welcker. gr. Gött. II. p. 450 sq. p. 765). Dedicatarum stoarum exemplis, quae Franzianis (el. ep. Gr. 334) adiecit Keilius S. I. B. p. 85, hic titulus est adserendus.

Cereris nisi in una inscriptione Copaea (Eph. arch. 789) nusquam mentionem factam videmus, ibi exstant verba:

*ΔΑΜΑΤΡΑ
ΤΑΥΡΟΠΟΛΩ*

quae Keilius (z. S. p. 584) ita transcribenda putavit: *Δαμάτρα* (coll. Lobeck. paral. p. 142) *Ταυροπόλω*. Quamquam non liquet, qua ratione Ceres Tauropolus appelletur, cum Diana (Preller. gr. Myth. I, p. 251, Suidas s. v.) et Minerva (Hesych. s. v.) solae hoc cognomine praeditae sint.

Neptuni quoque novum cognomen occurrit in titulo Thebano (Keil. S. XII. p. 73. Rang. n.²⁾ 1212) *Θεοκκῶ Ἐρμαῖο Ἰάφια Ποτειδιάων²⁾ ἐμπλήσοις*, „*Ἐμπλήσοις*“ igitur, vulgari dialecto si utaris, appellatur Neptunus. Aptior haec Keilii explicatio videtur quam Rangabeii, qui, cum verba seiuncta scribit: *ἐμ Πυλῆ(οις)*, haec addit: „*était probablement quelque position près des portes de Thèbes.*“ Quod etsi videtur confirmari simili Atticorum dicendi ratione „*Ἐρμῆς ὁ πρὸς τῇ*

1) v. Preller gr. Myth. I. p. 330 sq. Welcker gr. Gött. II. p. 411 sq.

2) Ita in titulo scriptum esse confirmat Vischer, Epigr. und arch. Beitr. aus Griechenland p. 49; aut quadratarii vitium inest aut ω corripitur ut in *Ἀκμαίωνος* pro *Ἀκμαίωνος*, *Ἀκταίωνος* pro *Ἀκταίωνος*.

πυλίδε¹⁾, tamen propter *πυλαία*, quae vox nulla nititur auctoritate, illam interpretationem praeponendam puto¹⁾.

Bacchum, de quo iam disserendum est, in multis Boeotiae urbibus cultum esse lapides docent. Duo exstant *Thebis* collegiorum artificum Dionysiacorum decreta, quibus honorantur, qui de artificibus illis et Baccho, eorum deo praeside, bene meruerant, ita ut eorum statuae Baccho dedicentur. Eorum in altero (C. I. 1600, repetiit Keil. S. I. B. p. 105), cuius apographum plenius edidit Lolling. Mitth. d. d. arch. Inst. in Ath. III, p. 139²⁾, videmus statuam Dioclis cuiusdam dedicari Dionyso Bromio. Item in altero titulo, quem post Leakium (tab. X n. 42) Keilius S. I. B. XVII, p. 80 edidit, decretum est „duorum in unum tum sodalitium coniunctorum collegiorum“ (Keil. l. l. p. 81), quae statuam nescio cuius dedicant Dionyso vel eidem Bromio vel Lysio, cuius templum Thebis prope theatrum fuisse auctor est Pausanias (IX, 16. 6.) vel Cadmeo, quem in eadem urbe cultum esse idem testatur (IX, 12. 4). Agrionia in honorem Bacchi et Thebis (Hesych. s. v. *ἀγριάνια*) et Orchomeni (Plut. quaest. Gr. 38.) celebrata esse satis notum est (vide Preller. gr. Myth. I, p. 567). Ad hoc festum referendos puto duos titulos Orchomenios (C. I. 1579. 1580), qui Baccho a binis choregis ob victoriam impetratam dedicantur³⁾. Thespiis quoque Bacchi festum institutum fuisse apparet ex inscriptione illius urbis C. I. 1633: *Ἡ βονύλη καὶ ὁ δῆμος | Μνασίπλαν... του* *ταφει(ύασσαν Ἴ-)* *| σιδος καὶ Αν(ούβιδος) | τῆ πόλι εἰς τὴν Διο- | υύσον (ἐ)ορ(ί)ν.* (Keil. S. I. B. p. 149 et z. S. p. 583. cf. supra 19). Neque mirum, quod ibi Bacchus festis colebatur, ubi Musarum cultus maxime florebat; quas coniunctas fuisse cum hoc deo tum per se probabile est (cf. Schillbach. Thespiacor. libri III. part., quae est de Mus. p. 22. Preller. gr. Myth. I, p. 402) tum docemur epigrammate in luco Musarum Heliconio reperto (Kaibel epigr. n. 788. Decharm. l. l. n. 52), ubi Terpsichore Musa et Dionysus insignia inter se videntur commutasse, ita ut deus tibiis, hederam Musa uteretur.

Τερψιχόρα

ε(ὐ)χ(ί)ν) ε(ὐ)ξ(ά)μενος

Κισσός Τερψιχόρα, Βρομίω δὲ παρέπει λυγρὸς αἰλός

Τῆ μὲν ἰν ἔνθεος ἦ, τῷ δ' ἵνα τερπν(ά) πνέη.

Secutus sum Kaibelium, qui sententiam rectius videtur perspexisse quam Decharm. l. l. p. 55. Eundem deum iunctum vides cum Pane⁴⁾ et Nymphis in titulo Lebadeensi vivo saxo⁵⁾ insculpto. C. I. 1601. Quamquam enim non infitior tres esse in lapide titulos (Boeckh. l. l.), tamen ne hoc quidem negandum puto ratione quadam singulos hos titulos inter se cohaerere. Eadem in urbe *Διονύσω εὐσταφύλω*⁶⁾ statuam vel aliud quid dedicatum videmus ex ora-

1) Reliquorum deorum, qui hoc vel simili utuntur cognomine, indicem proposuit Keilius S. I. B. p. 74, cui inserenda est: „*Παλλάς πυλαίτις*“ Lycophr. Cass. 356.

2) *τὸ κοινὸν τῶν περὶ τὸν | Διόνυσον τεχνιτῶν* (non *τεχνειτῶν*, quod suspicatus est Boeckhius) *τῶν | ἐν Θήβαις* *Αισκλήν Τιμο- | στάτου Διονύσω.*

ἔστησεν Βρομίω Αισκλήν Τιμοστ(ε)άτου νίον
(ἐν πόλι(ε) τεχνιτῶν μονοσπόλων σύνοδος.

Kaibel. epigr. Gr. n. 876 pro *ἐν πόλι* elegantius quam rectius, ut videtur (cf. Lolling. l. l. p. 138 not. 2), *ἐνθάδε* scribit.

3) Monendum est praeter hos nullos Boeotorum titulos choregiam suppeditare.

4) Vide Preller. gr. Myth. I, p. 615. not. 4.

5) Franz. el. ep. Gr. p. 332 s. fin.

6) De hoc deo cf. Keil. S. I. B. p. 79. Preller. gr. Myth. I, p. 582, not. 2.

culo Jovis Trophonii (Keil. S. I. B. XVI. p. 79. Rang. n. 1219. Lebas. n. 760). Praeter ea, quae supra laudavimus, Eleutheria *Plataeis* in Jovis honorem celebrata p. 27 alia ibidem acta esse in honorem *Διονύσου Ἐλευθέρου* elucet ex inscriptione Coclae reperta, ubi exstat initium catalogi eorum, qui Eleutheria Dionysiaca vicerunt; praeter tubicinem vero et praeconem omnes evanuerunt victores. Eam inscriptionem Keilius edidit in Arch. Anz. 1859. p. 148 sq., repetiit idem vir doctus z. S. p. 509 sq., ubi de hoc deo haec habet verba „Der Dionysos *Ἐλεύθερος* kommt dem nachmals attischen (Paus. I, 38. 8. Lobeck Aglaoph. p. 661) *Διόνυσος Ἐλευθερέως* aus Eleutheriae bei Plataeae gleich.“ (cf. Preller. gr. Myth. I, p. 551); verisimile esse ludos in illius honorem institutos et musicos fuisse et gymnicos vir doctus ibidem monet. *Thisbae* Bacchi cultum viguisse manifestum est duabus inscriptionibus, quarum in una (ed. Cumanudes Athen. IV, 378), quam antiquioribus temporibus tribuendam esse editor his verbis docet: „τὸ ἀλοτόπωμα — δεικνὸν γράμματα ἀρχαῖα, ἀλλ' ὄχι τοῦ ἀρχαιοτάτου εἶδους“, exstat epigramma:

*Ἐὐχὰν ἐκτελέσαντι Διονύσοι
Νεομέδεις ἔργον | ἀντ' ἀγαθῶν
μνάμ' ἀνέθηκε τόδε.*

in altera Romanorum aetati assignanda (Keil. S. I. B. XX, p. 86) *Διονύσου* statua (ut videtur) a Tib. Cl(audio) Urbano quodam eiusque uxore et liberis dedicatur *θεοῖς Σεβαστοῖς*; de quo more vide Keil. l. l. p. 87. Postremo loco vetustioris inscriptionis mentio est facienda (C. I. 1599), quam Leakius Harma, ubi repperit, Tanagrâ propinqua translata esse suo iure putat, qua in urbe templum Bacchi fuisse notum est ex Pausania (IX, 20. 4). Est titulus dedicatorius: *Ἀισχρώνδας Ἀέγι* — — *Διονύσοι* — dialecto vulgari *Ἀισχρώνδας Ἀέγι* — — *Διονύσοι*.

Themidis mentionem factam videmus in titulo, quem Rangabeus Parapungii repertum edidit n. 1215. (Keil. z. S. p. 583) *Ἀλεξίς Ξενοφίλω | (ἰ)αρειάζασα Θέμιτι*. Cuius deae cum praeter Thebanum (Paus. IX, 25. 4) et Tanagraeum (ibid. 22, 1) nulla delubra innotuerint, non satis liquet, ubi Themidis, quae hoc titulo memoratur, cultus fuerit; de Leuctris certe cogitari nequit.

Amoris cultum maxime Thespiis¹⁾ floruisse res est notissima neque paucis confirmatur titulis. Praeter nobilem illam Praxitelis statuam multa alia Amoris signa in illa urbe fuisse

1) Liceat mihi hoc loco coniecturam de situ templi Amoris proponere; inter Erimocastro et Dobrenam, qui vici a Thespiis vergunt ad meridiem et occidentem, repertus est titulus (Arch. epigr. n. 408 ed. Cumanudes), quo hisce versibus Phalaeceis Imperator Hadrianus Amorem invocat eique ursam, quam ipse equitans trucidaverat, dedicat.

*Ὡ παῖ τοξότα Κύπριδος λιγείης
Θεσπιαῖς Ἐλικονίασι ναίων
Ναρκίσσου παρὰ κήπον ἀνθήοντα
ἰήποις τὸ δέ τοι δίδωσι δίξο
ἀφροδίτιον Ἀδριανός ἄρξτον
ἦν αὐτός γάνει ἰππόθεν τυχήσας
σὺ δ' αὐτῷ χάριν ἀντι τοῦ παύφρων
πρίους οὐρανίας ἀπ' Ἀφροδίτης.*

Ex versu 3 colligere licet delubrum Amoris Thespiensis prope Narcissi fontem (quod *κήπος* pro *πηγή* dictum est, non debet esse offensionem propter narcissos flores fontem circumdantes) eumque ipsum circa eum, in quo titulus repertus sit, locum fuisse. In ea ipsa fere regione fontem Narcissi fuisse iam Ulrichsius ex Pausaniae verbis (IX, 31. 6) coniecit (Reis. u. F. II. p. 87) et Bursian Geogr. v. Gr. I, p. 242. de eius situ haec dicit: „wahrscheinlich ist dies (die Narkissosquelle) die Quelle bei dem zerstörten Dorfe *Τατάροι*, fast 2 Stunden südwestlich von Thespieae, bei welcher ältere Reisende eine Menge wildwachsender Narcissen bemerkt haben; zahlreiche alte Werkstücke, die sich in der Nähe vorfinden, rühren wahrscheinlich von einem Heiligthume des Nar-

docuit Winckelmannus in Plut. Amat. p. 138; ei a Philino quodam Romanorum temporibus statuum poni καὶ τὰ ἐν τῷ προνάῳ θυρόματα dedicari docet titulus ad urbem illam repertus (Keil. S. I. B. XIX. p. 85). Reliqui tituli spectant ad ludos in Amoris honorem institutos, Ἐρωτιδία quae vocantur. Ea quinto quoque anno (Plut. Amat. I.) et musicis et gymnics certaminibus celebrata esse Pausanias testatur his verbis (IX, 31. 3): ἄγοναι δὲ καὶ τῷ Ἐρωτι ἄθλα οὐ μουσικῆς μόνον ἀλλὰ καὶ ἀθληταῖς τιθέντες. Catalogum victorum gymniorum C. I. 1590 ad haec certamina pertinere Boeckhius demonstravit (C. I. 1591, quem ipsum quoque, etsi Athenis repertum, huc referendum censebat vir doctus, Atticum esse docuit Keilius S. I. B. p. 65 sq.); alterius catalogi fragmentum edidit Curtius Mus. Rhen. 1843 p. 105 sqq. (Keil. S. I. B. V. p. 51. Lebas. n. 407), in quo notandum est inter gymnios et curules victores esse ποιητὴν χορῶν; id quod in nullo alio, quod sciam, catalogo occurrit. Singulos, qui Erotidia vicerunt, hos habeo, quos proferam. C. I. 1429 (Spartae) Γ(ρ)ήγιος Μαχίων Κορίνθιος, νεικήσας παῖδων πάλην..... καὶ Ἐρωτιδαία. 1430 (ibid.) Ἐρωτιδαία, Boeckhius scripturam tituli prioris fortasse rectiorem esse ratus est. Forma Ἐρωτιδαία¹⁾ exstat in titulo ad ruinas templi Musarum in Helicone monte a Decharmio (l. l. n. 48.) reperto. Inscriptione Megaris reperta (Eph. arch. 2558) comperimus athletam quandam vicisse Ἐρωτιδαία πυγμῆν. Denique Thespiensis videtur titulus esse prope Thebas repertus (Keil. S. I. B. XXIX, p. 114), quo dedicant „τοῖς θεοῖς“ senatus populusque Lysandrum quandam ἀγωνοθετήσαντα Καισαρήων Ἐρωτιδίων Ῥωμαίων (rationem ita hos ludos designandi usui aetatis imperatorum respondere supra p. 30 diximus).

Ab eisdem Thespiensibus Musae colebantur certaminibus quinquennialibus (Plut. Amat. I.), quae Μουσαία appellabantur. Eos ludos nisi musicis certaminibus non esse celebratos cum per se appareat tum confirmatur titulis; Musea ad imperatorum tempora perduravisse novimus ex duabus inscriptionibus C. I. 1585. 1586. Decharmio²⁾, cui plurimos debemus titulos, qui ad Musarum cultum pertinent, catalogum edidit (l. l. n. 26.) eorum, qui Μουσαία vicerunt, quem intra Olymp. 135 (240 a. Chr.) et 145 (a. 200) exaratum esse demonstravit p. 43. Quae inscriptio his verbis incipit:

(Ξ)έρονος³⁾ ἀρχοντος, ἀγωνοθετοῦντος τὸ
δεύτερον Κλεαινέτου τοῦ Δασίου, ἐπὶ ἱερέ-
ως τῶν Μουσῶν Πολυκρατίδου; (Ε)ὐφαινοῦ, ἀ-
πὸ δὲ τῶν τεχνιτῶν.

5 Ἀργείου γραμματεῦντος Ἀμφικλείδου
τοῦ Κλεαινέτου, προφοροῦντος Κλ(εαινέ-)
του τοῦ Δασίου, οἱ νικήσαντες τὰ Μ(ουσαία)
οἶδε.

quae verba editor ita vertit: „Sous l'archontat de Zénon, Cleaenetus, fils des Dasios, président les jeux pour la seconde fois, Polycratidès, fils d'Euphaeinos, exerçant la prêtrisse des Muses et membre de la corporation des artistes; Argeios, fils d'Amphiclidès, petit-fils de Cleaenetus,

kissos her.“ Haud scio an ex titulo illo iure quodam colligere liceat ruinas illas non ad Narcissi, sed ad Amoris sacrum pertinere.

1) Hanc formam esse pro Ἐρωτιδαία docet Franz. el. ep. Gr. p. 247, qui posteriore aetate diptongum *Ei* subinde litterā *H* repraesentari pluribus demonstrat exemplis.

2) Vir doctus in monte Helicone inter ruinas ecclesiarum „Hag. Trias, Hag. Catherina, Hag. Constantinos“ sex titulos ad Musas pertinentes repperit, unde coniecit illo in loco templum fuisse Musarum (Archives de miss. scient. et litt. IV. p. 169—180).

3) De hoc nomine vide, quod supra diximus p. 13.

étant secrétaire“ etc. Cui interpretandi rationi quominus assentiamur, impedimur primum interposita particula δέ v. 4, in qua quin sicut in formula multorum, quos supra laudavimus, titulorum: „τοῦ δεῖνα ἄρχοντος Βοιωτοῖς, ἐπὶ δὲ πόλεως κ. τ. λ.“ vis adversativa insit fieri non potest, ut dubitemus; deinde inusitata est ratio scribendi „Ἀργείου γραμματεῦντος Ἀμφικλείδου τοῦ Κλεωνέου“, ut nomen et patronymicum disiungatur munere, quo quis fungitur; quibus de causis adducor, ut putem post „τεχνιῶν“ et nomen et patronymicum sacerdotis „artificum“, qui iuxta sacerdotem Musarum compareat, erosum esse, ut Ἀργείου v. 5 pro ethnico sit habendum¹⁾. Catalogos victorum, quos Boeckhii publicavit C. I. 1585 et 1586, imperatorum aetati, ut modo diximus, assignandos esse vel inde apparet, quod in altero v. 6 inter victores memoratur ἔγκωμογράφος εἰς τὸν Ἀντοκράτορα, v. 10 ποιητῆς εἰς τὸν Ἀντοκράτορα, in altero ex more illorum temporum Musea appellantur „μεγάλα Καισάρηα Σεβάστια Μουσεία“ (eum ad Septimii Severi vel Caracallae aetatem referendum esse Boeckhii suspicatur). Titulos Musis dedicatos ob victoriam in ludis partam hos habemus: Keil. z. S. n. XXII. Ἄρι(?) στίδης Εὐκλείους Βοιωτίας | (Μουσεία τοῖς ποιητῶν τῶν ἐπὶν νικῆσας Μούσαις; fragmentum tituli Decharm. l. l. n. 36. — — ος νικήσας Μούσαις. Eodem spectare videtur titulus, cuius fragmentum Decharm. in Helicone monte repperit (l. l. n. 48), in quo victorias compluribus in ludis reportatas enumeratas habes. Addendae sunt inscriptiones supra (p. 21) dictae (Decharm. l. l. n. 49, 50), ex quibus patet Musis et ipsis homines consecrari solitos esse.

Gratiarum cultum Orchomeni ex antiquissimis temporibus floruisse testantur Pausanias (IX, 34. 1. et 38. 1) et Strabo (IX, 2. 40 p. 415); magnoque apud reliquos Boeotos in honore fuisse licet cognoscere ex titulo Orchomenio C. I. 1593. Ut enim Apollini Ptoο, ut Jovi Liberatori, ita Gratiis commune Boeotorum tripodem dedicare animadvertimus (Βοιωτοὶ τὸν τρίποδα ἀνέδειξαν τῆς Χαριτεῖσαι κατὰ μαντεῖαν τῷ Ἀπόλλωνος κ. τ. λ.). Ludi ibidem in earum honorem instituti sunt (Χαριτεῖσαι, Χαριτήσια); catalogos victorum tres suppeditant tituli: C. I. 1583. 1584. Ussing. inscr. ined. n. 53 (Lebas n. 623, quem Boeckhianis recentiore esse elucet inde, quod vulgari dialecto, nullo admixto Boeotismo, conceptus est). Ex altero eorum, cum integer ad nos pervenerit, manifestum est hos ludos solis musicis certaminibus, id quod per se verisimile est, celebratos esse (Mueller. Orchom. p. 172. Preller. gr. Myth. I, p. 395 sq.); errat igitur Rangabeus A. H. II, p. 693, cum dicit: „Nous voyons ici que la poésie, la musique et la gymnastique en faisaient les frais comme aux Charisies d'Orchomène C. I. 1583 et 1584.“ Ea ipsa autem de causa in lapidis fragmento, quod edidit Pittakis. Eph. arch. 3046:

ΑΣΕΛ		Παῖδ(ας) Ἐλευσίνα
ΠΑΙΛΑΣΣΤΑΔΙΟΝ ΠΑΙΛΑΣ		παῖδας στάδιον παῖδας (πάλη)
ΧΑΡΙ		χαρι-
ΤΗΣΙΑ		τήσια
ΕΝΟΡ	Τ	5 τὰ ἐν Ὁρ — Τροφώνια τὰ ἐν
ΕΝΩ	Λ	χομ)ένω (Ὁρωπῶ)

1) Eadem sententia est Luedersius, cuius commentatio „die dionysischen Künstler“ in manus meas venit, postquam haec scripsi. Qui vir doctus dicit p. 143: „Der Priester der Synodos fungirt bei den Festen neben dem Priester der Gottheit, der das Fest geweiht ist.“ not. 274: „So ist in der Inschrift von den Museen in Thespieae Z. 4. der Name des Priesters der Techniten zu ergänzen, der neben dem Priester der Musen der heiligen Handlung vorstand.“

lineas duas priores ad alterum victorem esse referendas suspicor, quod ut putem etiam magis moveor verbis Pittakisii: „*γαίνονται δὲ ἐπ' αὐτῆς μέρη τριῶν στεφάνων.*“ Eadem Charitesia offendimus in epigrammate sepulchrali Orchomenio (ed. Decharm. l. l. n. 6. Kaibel. l. l. n. 491)

vs. 5 *Ἄσθι τύχης δούακι παλιμπλιάνεος βιότου*

Εἶκων ἐν Μινύαις ᾄδοντας ἐπαθλοζόμε(ι)ς

quae verba recte Kaibel. interpretatur: *ἀγωνοδέτης* fuit in Charitesiis Orchomeniis.

Concordiam deam, ad quam iam est transgrediendum, cultam esse Plataeis et Lebadeae intellegimus titulis duobus imperatorum aetate exaratis. Ac Plataeis quidem, ubi ludi Eleutherii in memoriam victoriae a communibus universae Graeciae hostibus reportatae celebrabantur, iuxta Iovis Eleutherii statuam Concordiae signum fuisse, id quod docet inscriptio (C. I. 1624. cf. p. 19) ibique cultum esse numen Concordiae, quis miratur? At Lebadeae cultus Concordiae viguit; en verba tituli, quem Chaeroneae a Decharmio repertum primum edidit Henzenius, *Annali dell' inst.* 1866. p. 140 sqq., repetiit Decharm. l. l. n. 16. *Ἀγαθῆς τύχης | Φλαβίαν Λαυρέκιαν τὴν ἀρχιέρειαν¹⁾ | διὰ βίον τοῦ | τε κοινοῦ Βοιωτῶν τῆς | Ἰωνίας Ἀθηναῖς καὶ τοῦ κοινοῦ Φω- | κέων ἔθρους, καὶ τῆς Ὀμονομίας τῶν | Ἑλλήνων παρὰ τῷ Τροφονίῳ κ. τ. λ.* (cf. p. 28) Henzenius editor doctissimus, quamquam *Ὀμόνοιαν* non deam vult intellegi, tamen, quo iure fieri potuerit, ut *Ὀμόνοια τῶν Ἑλλήνων* ut Plataeis sic hac in urbe coleretur nolens explicavit hisce verbis p. 143: „Vero è che ivi (Diod. XV, 53) non si parla se non de' Beoti; ma è noto altresì che in seguito appunto della battaglia anzidetta (Leuctrica) i Beoti sotto Epaminonda riunirono contro Sparta quasi tutti gli stati della Grecia settentrionale, nonchè alcuni dello stesso Peloponneso, e può ben essere che perciò i ludi di Lebadea siansi instituiti non a nome dei soli Beoti, ma sotto quello degli Elleni in genere. Nolens, inquam, explicavit, quippe qui *ὀμόνοιαν* verbum non deam h. l., sed idem quod *κοινόν*, societatem duarum vel plurium civitatum, significare censeat, at nusquam eo sensu *ὀμόνοια* verbum usurpatum vides (cf. *Thes. linguae Gr.* ed. Dindorf s. v.); neque vero opus est *ὀμόνοιαν* ita interpretari. Quid est enim, quod impediatur, quominus huius tituli auctoritate nisi, siquidem recte vir doctus demonstravit ludos Lebadeae institutos non ad Boeotos solos, sed omnino ad Graecos pertinere, Concordiam deam eodem nomine, quo Plataeis (*Ὀμόνοια τῶν Ἑλλήνων*) hoc in oppido cultam esse statuamus?

Quoniam de deorum cultu diximus, sequitur, ut disputemus de heroibus. Ac primum quidem disseremus de Hercule, quem in multis Boeotiae locis cultum, cuius in honorem ludos a nonnullis Boeotiae civitatibus institutos esse non paucis et auctorum et inscriptionum testimoniis edocemur. Thespiis cultum floruisse Herculis discimus ex Pausania (IX, 27. 6) et Diod. Siculo (IV, 29). Eius sacrum certeroquin clausum, nisi certis quibusdam condicionibus non licuisse adire²⁾ elucet ex titulo huius urbis (Keil. z. S. p. 515 sqq., apographum plenius dat Decharm. l. l. n. 25), qui, quamquam ita est mutilatus, ut singula pleraque obscuritate premantur, tamen hoc videtur indicare adeundi potestatem datam esse mense Demetrio, pecunia certa soluta, praesentibus sacri antistitibus. De titulo Thisbensi (Eph. arch. 3062), ubi Herculi

1) Saepius id factum esse, ut unus homo pluribus muneribus sacerdotalibus fungeretur maxime posteriore aetate intellegimus ex C. I. 1446. 2656. (cf. Keil. z. S. p. 618) 2720. (cf. Schoemann Gr. Alt. II³, p. 431. Hermann gott. Alt. § 35, 23.)

2) De hoc more apud Graecos usitato vide Schoemannum Gr. Alt. II³, p. 207. Hermann gott. Alt. § 19, 13,

una cum Mercurio *στοάν καὶ τὴν ἔσοδον καὶ τὰς θύρας* dedicari videmus, supra p. 32 diximus; eo in oppido Herculis sacrum et simulacrum fuisse atque Heraclea ibi celebrata esse dicit Pausanias (IX, 32. 2). Similem titulum ad Coroneam repertum edidit Keil S. I. B. XVIII^b p. 84 (*Ἡρακλῆϊ Παλαίμονι καὶ τῇ | πόλει Μελάντιχος Ἄρι | στικος τὸν ναὸν καὶ τὴν στοάν καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ἐκ τῶν ἰδίων ἀνέθηκε*). Palaemonem cum antea v. d. filium Inonis esse demonstrasset (S. I. B. p. 84), sententiam mutavit (z. S. p. 621), ita ut „*παλαίμονι*“ adiectivum cum Hercule („*der Ringer Herakles*“) iungendum esse diceret; ac recte quidem, ut mihi videtur; eodem enim, quo *ἐναγώνιον*, sensu usurpari patet *παλαίμονα* (Welcker. gr. Götterl. II, 764), adde quod sicut in titulo Thisbensi praeter templum item *στοάν* et reliqua, quae ad eam exornandam faciunt, non singulariter enumerata (*τὰ λοιπὰ πάντα*) videmus dedicata. In campo Leuctrico prope Parapungia inscriptionem repperit Ulrichs. (Annali dell' inst. 1846. p. 56. No. XIII. rep. Keil. S. I. B. XXV. p. 100) *Φάεινος Διονυσῆ Ἡρακλῆϊ καὶ ὄνειρον*, de qua vide, quae attulit Keil. S. I. B. p. 100. et z. S. p. 621. Titulum Chaeronensem Stamatakes misit Cumanudi (ed. Athen. IV, 377.), ex quo elucet ibi Herculem *ἀπαλεξικάκον* cultum esse: „*Ἡρακλῆϊ | ἀπαλεξικάκῳ | Ἰππάρχῳ | χαριστήριον* (de Hercule *ἀλεξικάκῳ* vide Welcker. gr. Gött. II. p. 791: Preller. gr. Myth. II, p. 272). Inter ludos, qui in Boeotiae urbibus velut Thisbae, Tiphae in honorem Herculis agebantur (Paus. IX, 32. 2 et 4), summa florebant celebritate ludi Thebani (*Ἡράκλεια* s. *Ἰολαία*¹⁾ cf. Boeckh. Explicatt. ad Pindar. p. 175). Victores ludorum ornabantur tripode aeneo (Schol. ad Pind. Olymp. VII, v. 154. cf. Boeckh. l. l.), errat enim Decharmius cum scholiasta (Isthm. *Γ* v. 117. vide Boeckh. l. l.), cum dicit (l. l. p. 52): „*les vainqueurs des jeux recevaient des couronnes de myrte.*“ Inscriptiones, in quibus *Ἡράκλεια* occurrunt, hae sunt: duae Megarenses (C. I. 1068 et Eph. arch. 2558) praebent *Ἡράκλεια (τὰ) ἐν Θήβαις*, quarum alteri additum est *πυγμῆν*; titulum Thebanum (Athen. III, 478), ubi nescio quis certamina equestria vicisse perhibetur, supra p. 29 attulimus. Ludos illos ad imperatorum tempora duravisse intellegimus ex duobus titulis eiusdem generis; Decharm. l. l. n. 48 in ruinis templi Musarum Heliconii *Ἡράκλεια ἐν Θήβαις* iuncta vides cum *Καισαρηίοις ἐν Τανάγρα* (cf. p. 28) et Eph. arch. 4096 cum *(ἀγῶνι) χεῖματι ἐν Ῥόμῃ*, quem a. 248 post Chr. n. celebratum esse notum est.

De Amphiarai cultu, qui Oropi floruit, cum viri docti²⁾ imprimis Prellerus, qui rem copiosissime et accuratissime tractavit in commentatione, quae est in „*Berichte d. Kgl. S. Ges. d. W.*“ IV. p. 140—158 cf. *ibid.* VI, p. 207 sq. „*über Oropos und das Amphiaraeion*“, disseruerint, satis hoc loco videtur esse enumerare titulos, quibus ea quae ad Amphiaräum Oropium pertinent commemorata videmus. Rang. n. 1228: Aetoli in Amphiarairo (idem faciunt Delphis l. l. 1227) Eumeni regi (a. 198—158) statuam ponendam curant. Duo praeterea exstant tituli dedicatorii, quorum in uno Calligitonem filium Pythonis, quem inter nobilissimos Oropiorum fuisse ex titulo C. I. 1593 patet, Boidion, filiam Philonautae (Preller. l. l. IV, p. 156. cf. VI, p. 204), in altero eiusdem patrem (l. l. VI, 205) Amphiarao dedicare videmus. Similis videtur esse titulus, cuius fragmentum parvulum est apud Keilium S. I. B. XXV. B. p. 101. Proxeniae decretum Oropios in templo Amphiarai collocandum curasse et sacerdotes Amphiarai nonnunquam memoratos esse in titulis, qui non res sacras, sed Oropiorum civitatis attingerent,

1) *Ἰολαία* nomen in titulis non offendimus.

2) Boeckh. C. I. 751, a. Müller. Orch². 405 sq. Meier. Allg. Encycl. III, 5. s. v. Oropus. Rang. A. H. II, p. 261.

supra ostendimus (pp. 10 et 19). Item de titulo (C. I. 1570), in quo Oropii Amphiarai vasa sacra magistratibus reficienda demandant, supra p. 10 dictum est. In honorem Amphiarai certamina instituta esse et equestria et gymnica et musica docemur catalogo victorum, quem edidit Prellerus l. l. IV. p. 150 sqq. (Eph. arch. 1317); fragmentum alius tituli eodem spectantis edidit Pittakis. (Eph. arch. 1319), quem superiorem partem illius prioris tituli esse suspicatur; probavit sententiam Rangabeio, qui A. H. n. 965 coniunctos edidit hos titulos. In eadem inscriptione Megarensi (Eph. arch. 2558), ubi Heraclea memorata videmus, locum tenent *Ἀμφιαραία τὰ ἐν Ὀροπίῳ*, additum est *πυγμῆν*. Romanorum temporibus eos ludos appellatos esse *Ἀμφιαραία καὶ Ῥωμαῖα* patet ex titulo Halicarnassensi, quem publicavit O. Rayet in Rev. arch. XXIV, p. 109 sqq., ubi inter alios ludos, quibus Halicarnassensis quidam vicit, bis comparent *Ἀμφιαραία καὶ Ῥωμαῖα τὰ τοῦ Ἰσίδου*; additum est: *παῖδας διανίων* et *ἄνδρας ἵππιον*.

Restat ut dicendum videatur de dis peregrinis Iside et Serapide¹⁾. Coniuncta haec numina non comparent in titulis nisi Orchomeniis (Decharm. l. l. n. 1—4), ubi servos iis consecratos videmus, neque Anubim deum, quocum coniuncta alibi saepius locum tenent (cf. Keil. z. S. not. 72. p. 653), iis adiunctum videmus, nisi in singulis inscriptionibus Orchomeniis (Decharm. l. l. p. 3) et Thebanis (Kaibel. Herm. VIII, n. 22); praeterea in uno titulo Thespiensi Isis una cum *Ἀρούβιδι* commemoratur (C. I. 1633. Lebas. n. 410. cf. p. 33). Isis religionem Thebis viguisse patet ex duobus titulis: alter (Keil. S. I. B. XXXVI, p. 151) est titulus sepulchralis „*Ἱεραπόρου*“ cuiusdam (Plut. de Iside et Osir. III, p. 352, B.), cuius in fine scriptum est multam esse solvendam Isidi (*Εἴσι*), si quis sepulchrum violarit; in altero (Rang. n. 1213. Keil. z. S. p. 583) Isidi gratiae referuntur: „*Εὔροια Εἴσιδι ἐὺχὴν*“²⁾. *Ἱεραπόρος* eademque sacerdos Isidis memoratur in titulo Chaeroneae reperto (Decharm. l. l. n. 16), ubi haec sunt verba: *τὴν ἀγνωσίαν Ἱεραπόρον τῆς ἁγίας Εἴσιδος ἱέρειαν διὰ βίον τῆς ἀπὸ Σεραπίδος Εἴσιδος*, quae verba ad ortum Isidis referenda esse demonstravit G. Wolff, Arch. Anz. 1867. p. 56 (E. Plew, Jahrb. f. Philol. u. Päd. 97, p. 839 sq.). Omnes, qui Serapim proferunt tituli manumissiones continent; ex iis patet hunc deum cultum esse Chaeroneae C. I. 1608 a—h, Preller. l. l. VI, p. 197—202, Coroneae Keil. S. I. B. XXI. p. 88 (qua in urbe eam religionem ad Pausaniae aetatem non perduravisse colligit v. d. ex eius scriptoris silentio IX, 34. 2.), Orchomeni Decharm. l. l. n. 1—4.

1) De his dis v. Preller. l. l. VI, p. 196. Decharm. l. l. p. 5.

2) Cf. Franz. el. ep. Gr. p. 335.